

2



BAKI BEYNƏLXALQ
MULTIKULTURALIZM MƏRKƏZİ
BAKU INTERNATIONAL MULTICULTURALISM CENTRE

**MÜASİR DÖVRDƏ AZƏRBAYCANDA
SOSIAL-İQTİSADI VƏ MƏNƏVİ
İNKİŞAFIN HARMONİYASI**

I Virtual Dəyirmi masa, 2014
IV Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu ərəfəsində

**ГАРМОНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО
И ДУХОВНОГО РАЗВИТИЯ
В СОВРЕМЕННОМ АЗЕРБАЙДЖАНЕ**

I Виртуальный Круглый стол, 2014
Накануне IV Бакинского Гуманитарного Форума

**SOCIO-ECONOMIC AND SPIRITUAL
DEVELOPMENT IN HARMONY
IN PRESENT-DAY AZERBAIJAN**

I Virtual Round table, 2014
On the eve of the Humanitarian Forum



M.F. Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

ARXIV

AZƏRBAYCAN



№ 2015
310



BAKI BEYNƏLXALQ
MULTIKULTURALIZM MƏRKƏZİ
BAKU INTERNATIONAL MULTICULTURALISM CENTRE

**MÜASİR DÖVRDƏ AZƏRBAYCANDA
SOSIAL-İQTİSADI VƏ MƏNƏVİ
İNKİŞAFIN HARMONİYASI**

I Virtual Dəyirmi masa, 2014
IV Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu ərəfəsində

**ГАРМОНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО
И ДУХОВНОГО РАЗВИТИЯ В
СОВРЕМЕННОМ АЗЕРБАЙДЖАНЕ**

I Виртуальный Круглый стол, 2014
Накануне IV Бакинского Гуманитарного Форума

**SOCIO-ECONOMIC AND SPIRITUAL
DEVELOPMENT IN HARMONY IN
PRESENT-DAY AZERBAIJAN**

I Virtual Round table, 2014
On the eve of the Humanitarian Forum

**M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası**

75h101

C55(2A)420.3 + 211.15(2A)

«Müasir dövrdə Azərbaycanda sosial-iqtisadi və mənəvi inkişafın harmoniyası» mövzusunda təşkil olunan virtual dəyirmi masanın iştirakçıları:

Участники «виртуального круглого стола» «Гармония между социально-экономическим и духовным развитием в современном Азербайджане» :

Participants in the virtual round table «Socio-Economic and Spiritual Development in Harmony in Present-day Azerbaijan»:



KAMAL ABDULLAYEV

AMEA-nin həqiqi üzvü, Millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri (Azərbaycan)

КЯМАЛ АБДУУЛАЕВ

действительный член НАНА, Государственный советник Азербайджанской Республики по межнациональным вопросам, вопросам мультикультурализма и религии (Азербайджан)

KAMAL ABDULLAYEV

full member of the Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS), Counsellor of State for Multiculturalism and Interethnic and Religious Affairs (Azerbaijan)



URXAN ƏLƏKBƏROV

AMEA-nin həqiqi üzvü, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının rektoru (Azərbaycan)

УРХАН АЛЕКБЕРОВ

действительный член НАНА, ректор Академии государственного управления при Президенте Азербайджанской Республики (Азербайджан)

URKHAN ALAKBAROV

full member of ANAS, Rector of the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan (Azerbaijan)



SUDHA SVARNAKAR

Paraiba Dövlət Universitetinin professoru (Braziliya)

СУДХА СВАРНАКАР

профессор Государственного Университета Параиба (Бразилия)

SUDHA SWARNAKAR

Professor at Paraiba State University (Brazil)



PAOLO DEL BIANCO

memar, Romualdo Del Bianco Fondunun prezidenti (İtaliya)

ПАОЛО ДЕЛЬ БИАНКО

архитектор, президент Фонда Ромуальдо дель Бианко (Италия)

PAOLO DEL BIANCO

architect, President of the Romualdo del Bianco Foundation (Italy)



ALEKSANDR NESTEROV

Rusiyanın birinci Prezidenti B.N.Yeltsin adına Ural Federal Universitetinin İctimai və Siyasi Elmlər İnstitutunun Avropa tədqiqatları kafedrasının müdiri, professor (Rusiya)

АЛЕКСАНДР НЕСТЕРОВ

заведующий кафедрой европейских исследований Института политических наук Уральского федерального университета имени первого президента России Б.Н.Ельцина (Россия)

ALEXANDER NESTEROV

Professor, head of the European Studies Department at the Institute of Public and Political Sciences of the Urals Federal University named after Russia's first president, Boris Yeltsin (Russia)



ZİQLİNDE HARTMAN

professor, Ostvald fon Volkenştayn - Qezelşaft Fondunun Prezidenti (Almaniya)

ЗИГЛИНДЕ ХАРТМАНН

профессор, президент Фонда Освальда фон Волкенштайна (Германия)

SIEGLINDE HARTMANN

Professor, President of the Oswald von Wolkenstein Gesellschaft (Germany)



ARYE QUT

Beynəlxalq münasibətlər üzrə ekspert (İsrail)

АРЬЕ ГУТ

Эксперт в области международных отношений (Израиль)

ARYE GUT

international relations expert (Israel)



SANDRO TETTI
politoloq və nəşir (İtaliya).

САНДРО ТЕТИ
политолог и издатель (Италия)

SANDRO TETTI
political scientist and publisher (Italy)



ETİBAR NƏCƏFOV
professor, Azərbaycan Respublikasının millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət Müşaviri Xidmətinin baş məsləhətçisi (Azərbaycan)

ЭТИБАР НАДЖАФОВ
профессор, старший консультант Службы Государственного советника по межнациональным вопросам, вопросам мультикультурализма и религии (Азербайджан)

ETİBAR NAJAFOV
Professor, Chief Advisor to the Service of the Counsellor of State of the Republic of Azerbaijan for Multiculturalism and Interethnic and Religious Affairs (Azerbaijan)

«Müasir dövrdə Azərbaycanda sosial-iqtisadi və mənəvi inkişafın harmoniyası»

«Yeni Azərbaycan» qəzeti - 20.09.2014
«Бакинский рабочий» qəzeti - 01.10.2014
«The world of communications» qəzeti - 03.10.2014

Redaksiyadan

Məlum olduğu kimi, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı onun mənəvi-mədəni inkişafına səbəb olan əsas amillərdən biridir. Digər tərəfdən, tarixi təcrübə göstərir ki, yüksək mənəvi-mədəni inkişaf səviyyəsinə malik olan hər bir ölkədə onun sosial-iqtisadi inkişafı üçün əlverişli zəmin yaranır. Müasir dövrdə sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsinə görə regionun lider dövlətinə, iqtisadi inkişaf templərinə görə isə dünyanın lider dövlətinə çevrilmiş Azərbaycanda eyni zamanda stabil mənəvi sıçrayış müşahidə olunmaqdadır. Ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafına qısqançlıqla yanaşanlar onun bu sahədə əldə etdiyi nailiyyətlərdə mənəvi faktorun, xalqımızın yüksək mənəvi-mədəni dəyərlərinin rolunu görmürlər və yaxud görmək istəmirlər. Onlar Azərbaycandakı sosial-iqtisadi inkişafı yalnız onun zəngin karbohidrogen resursları ilə əlaqələndirirlər və bu inkişafda mənəvi faktorun rolunu inkar edirlər. Bu həqiqətənmə belədir? İqtisadi inkişaf hər şeydən təcrid olunmuş şəkildə, bir növ, «vakuumda» baş verə bilərmi?

Yerli və xarici ekspertlərin iştirakı ilə «Müasir dövrdə Azərbaycanda sosial-iqtisadi və mənəvi inkişafın harmoniyası» mövzusunda təşkil olunan virtual dəyirmi masada bu suallara cavab axtarılır və Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı ilə mənəvi inkişafı arasındakı münasibət müzakirə olunur.

Etibar Nəcəfov - professor, Azərbaycan Respublikasının millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri Xidmətinin baş məsləhətçisi (Azərbaycan):

Azərbaycanın müstəqillik dönmündə ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf mərhələsinə daxil olması ümümmillə lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilən sosial- iqtisadi islahatlar Azərbaycanı qısa müddət ərzində regionun lider dövlətinə çevirdi. Yeni tarixi şəraitdə ümümmillə lider Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi daxili və xarici siyasəti uğurla həyata keçirən Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda bütün sahələrdə əldə edilmiş nailiyyətləri yüksəkliklərə ucaldı. 2003-cü ildən bəri ölkənin bütün makroiqtisadi inkişaf göstəricilərində sürətli irəliləyiş müşahidə olunur. Öz iqtisadi inkişaf tempinə görə Azərbaycan nəinki regionun, dünyanın lider dövlətinə çevrilmişdir. Ümumdaxili məhsul 3,4 dəfə, iqtisadiyyatın qeyri- neft sektoru 2,6 dəfə, əhalinin büdcə gəlirləri 16 dəfə artmış, ölkəyə qoyulan sərmayənin həcmi 170 milyard ABŞ dollarından artıq olmuşdur. 10 il ərzində iqtisadi sahədə əldə olunan uğurlar nəticəsində Azərbaycan Dünya Bankının reytingində aşağı gəlirli ölkələr qrupundan yuxarı orta gəlirli ölkələr qrupuna adlanmışdır.

Sözsüz ki, Azərbaycanın iqtisadi sahədəki bu nailiyyətləri ölkə əhalisinin həyat səviyyəsinin əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşmasına səbəb olmuşdur. Son 10 ildə yoxsulluğun səviyyəsi 49 faizdən 5,3 faizə, işsizlik isə 5 faizə düşmüşdür, əhalinin gəliri 6,5 dəfə artmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycanın bu uğurları beynəlxalq təşkilatlar və nüfuzlu reyting agentlikləri tərəfindən də yüksək qiymətləndirilir. Məsələn, Dünya İqtisadi Forumunun 2014-2015-ci il üzrə Qlobal Rəqabətlik Hesabatına əsasən Azərbaycan 144 ölkə arasında 38-ci sıradadır. Bəs bu rəqəmlərin arxasında nə durur? Ölkəmizdə müşahidə olunan iqtisadi sıçrayışın səbəbləri nədir? Bu sıçrayış, bizim bədxahlarımızın dediyi kimi, doğrudanmı ölkəmizin yalnız neft, təbii qaz və digər təbii sərvətləri ilə bağlıdır? O, öz-özlüyündə baş verir, yoxsa ciddi və idarə edilən mənəvi sıçrayışla bərabər özünü göstərir?!

Kamal Abdullayev - AMEA-nın həqiqi üzvü, Millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri (Azərbaycan):

Dəyirmi masa üçün seçilmiş mövzu çox önəmlidir. Siyasi-iqtisadi inkişafın sıçrayışlı xarakteri bəzən bizim diqqətimizi mənəvi-mədəni, multikultural istiqamətdəki real uğurlardan yayındıra bilər, amma belə bir müddəni ilkin postulat kimi götürmək lazımdır ki, heç bir iqtisadi sıçrayış mənəvi sıçrayışdan təcrid olunmuş şəkildə baş verə bilməz. Və əksinə, iqtisadi sıçrayış olmayan yerdə də mənəvi bütövlük

axtarmaq əbəsdir. Bunlar bir-birini həmahəng şəkildə tamamlayanda, bax, o zaman əsl sosial uğurdan danışmaq mümkün olur.

Azərbaycan tarixən mənəvi bütövlük meyarlarının formalaşdığı və təntənə çaldığı bir məkandır. Əlbəttə ki, hər dövrün konkret «ab-hava»sı fonunda mənəvi potensial özünü müxtəlif dərəcə və formada göstərir. Məlum problemlərin ayaqlarımızdan pudluq daşlar kimi asılmasına baxmayaraq yaşadığımız müstəqillik dövrü bu baxımdan ən dərin potensial imkanların həm iqtisadi, həm də mənəvi müstəvilərdə reallaşdırıldığı dövrdür. Mənəviyyatımız iqtisadi inkişafımızı uğurla müşayiət edir. Bunu etiraf etməmək mümkün deyil.

Etibar Nəcəfov:

Bugünkü dəyirmi masamızda xarici qonaqlarımız da iştirak edirlər. Görəsən uzaq Braziliyadan hindli professorun gözü ilə Azərbaycan necə görünür?

Sudha Svarnakar - Paraiba Dövlət Universitetinin professoru (Braziliya):

2006-cı ildə Bakı Slavyan Universitetində keçirilən Müqayisəli Ədəbiyyat konfransındakı mənim ilk iştirakımdan sonra mən Bakı Slavyan Universitetinin və Müqayisəli Ədəbiyyat Assosiasiyasının bir mənəvi hissəsi oldum. O vaxtdan bəri mən Azərbaycana bir neçə dəfə səfər etmişəm. 2013-cü ilin oktyabr ayında keçirilən Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumunda multikulturalizm məsələləri üzrə təşkil olunmuş dəyirmi masada iştirak etdim. Nəzərə çarpan Azərbaycan qonaqpərvərliyi, sürətlə inkişaf edən Bakı, onun müxtəlif irqlərin, dinlərin və millətlərin nümayəndələrindən ibarət olan əhalisi mənim elə ilk səfərdən diqqətimi cəlb etdi. Əvvəlki səfərlərimlə müqayisədə 2013-cü ildə Humanitar Forum zamanı mən Azərbaycanda bir qədər çox qaldım və Azərbaycanın bir neçə regionlarına səfər edə bildim. Bu, mənə sadəcə azərbaycanlılarla görüşmək imkanı verdi və mən onlarda öz ənənələrini və mədəniyyətlərini qorumaqları ilə bərabər digər mədəniyyətlərə münasibətdə dözümlülüyü hiss etdim. Mənim digər multikultural cəmiyyətlərlə tanışlığım mənə Azərbaycan xalqına, onun multikultural bir cəmiyyət olmasına müqayisəli perspektivdən yanaşma imkanı verdi. Mən digərlərilə yanaşı, iki aspekti xüsusi qeyd etmək istəyirəm. İlk baxışda bu aspektlər o qədər də vacib görünür. Lakin onlar multikultural ruhun Azərbaycan xalqında dərin kök saldığını göstərir. Birinci aspekt rus, türk və ərəb dadlarının birləşməsinə özündə əks edən Azərbaycanın zəngin mətbəxidir. İkincisi isə Azərbaycan xalqının əvəzsiz musiqisidir. Müsəlman mədəniyyəti hakim olan bir ölkədə dadlı vegetarian yeməklərin müxtəlif çeşidinin olması maraqlıdır. Mən heç vaxt gözləməzdim ki, Azərbaycanın ucqar bir rayonunda – Naftalanda

xüsusi dadda mənə vegetarian yeməyi təklif etsinlər.

Humanitar Forumda olarkən mənim Sovet İttifaqı dövründə Azərbaycanın ən gözəl şəhəri olan Gəncəyə səfər etmək imkanım olmuşdur. Həmin vaxt Gəncədə multikultural mahiyyətli festival keçirilirdi. Orada musiqçilər öz məharətini göstərir, eyni zamanda keramik əşyalardan və xalçalardan ibarət sərgi təşkil olunmuşdu. Bu festival mədəni rəngarəngliklə bərabər müxtəlif xalqların və dini icmaların birgə yaşamalarının bariz nümunəsi idi. Festival Şərqi və Qərbi mərkəzində, müxtəlif sivilizasiyaların kəsişməsində yerləşən bir ölkənin multikulturalizmlə yaşadığını və nəfəs aldığını göstərirdi.

Naftalanda qalarkən mən müxtəlif dinlərə və mədəniyyətlərə mənsub olan insanlar arasında idim. Mən müsəlmanların və xristianların bir yerdə harmoniyada yaşamalarını və zəngin Naftalan neftindən bir yerdə istifadə etdiklərini gördüm. Orada müalicəvi kurs alan yeganə hindli idim. Lakin həm işçi personal, həm də müalicəyə gələnlər mənimlə xeyli xoş rəftar edirdilər. Mən görürəm ki, Fransa, Almaniya, İngiltərə kimi Avropa ölkələri immiqrantları özlərinin kimliyinə təhdid hesab etdikləri, onlara qarşı çıxdıqları zaman, Azərbaycan dünyanı inandırır ki, multikulturalizmə şans versin. Forumun açılış zamanı Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev öz çıxışında çox doğru olaraq qeyd etdi ki, Azərbaycan müsəlmanların çoxluğunu təşkil edən dövlət olmasına baxmayaraq, o, bütün dünya üçün etnik və dini tolerantlığın nümunəsi kimi çıxış edir.

Kamal Abdullayev:

Bu gün həm bizim özümüz, həm də xarici dostlarımız Azərbaycanda mənəvi iqlimin günü- gündən saflaşmasını, inkişafını görür və onun konkret parametrlərindən danışa bilirik. Bəli, bu gün Azərbaycan dəyişir. Şəhərlərimiz, kəndlərimiz yeni-yeni əzəmətli tikililərlə, küçə və xiyabanlarla, meydan və parklarla gözəlləşir, abadlaşır. Sürətli iqtisadi inkişaf göz qabağındadır. Amma dəyişən yalnız bunlar mıdır?

Mən son 10 ildə bir neçə dəfə cənab Prezidentin vəkili olaraq ölkəmizin ən ucqar kəndlərinə getmiş, həmkarlarımla bir yerdə adi insanlarla, ziyalılarla görüşmüşəm. Təxminən 10 il əvvəl, müstəqilliyin sürət yığmağa başladığı vaxtı hamımız yaxşı xatırlayırıq. Bu kəndlərdə görüşlər zamanı camaat bizi, demək olar ki, hər yerdə eyni cür qarşılayırdı: «Gəlmisiniz, xoş gəlmisiniz, amma bizim heç bir vəkilə ehtiyacımız yoxdur, bizim onsuz da bir namizədimiz var, o da İlham Əliyevdir». İnsanların səmimiyyəti və gələcəyə ümidləri son dərəcə təsiredici idi. Bununla yanaşı, bu söhbətlər zamanı biz vəkillər sadəcə insanların nə arzu etdiklərini, nəyə ehtiyacları olduğunu öyrənmək istəyirdik. Bizim sualımızın müqabilində,

əlbəttə ki, arzular, niyyətlər dilə gəlirdi, xahişlər edilirdi. Yaxşı xatırlayıram, 10 il əvvəl ən ucqar kəndlərdə, böyük rayon mərkəzlərində edilən xahişlərin, demək olar ki, 100 faizi şəxsi xahişlər olurdu. Kiminin xahişi övladının problemi ilə, kimininki evinin təmiri ilə, kimininki də iş təminatı ilə bağlı idi.

Bu yaxınlarda Dövlət müşavirliyi xidmətinin fəaliyyətə başlaması ilə əlaqədar mən yenə də Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində - sərhəd və dağ kəndlərində, rayonlarda, böyük şəhərlərdə oldum. Məscidlərdə, kilsələrdə, sinaqoq və məbədlərdə din adamları ilə görüşdüm. Rayon mərkəzlərində, ucqar kənd məktəblərində ziyalılarla fikir mübadiləsi apardım. Yenə də sadə insanlardan onların ehtiyacları, arzuları barədə soruşdum. Yenə də xahişlər oldu.

Bilirsinizmi, bu dəfə, demək olar ki, bütün xahişlər ictimai xarakterli idi. Heç kim öz şəxsi mənafeyi ilə bağlı xahiş etmirdi. Söylənən fikirlər, arzular məktəblə və tədrislə, gənclərimizin, yeniyetmələrimizin tərbiyəsi və mənəvi boyartımı ilə, televiziya və mətbuatla, yollar və abadlıq işləri ilə, ölkəmizin daxili və xarici siyasəti ilə, Azərbaycanın inkişafı fonunda ləyaqətli vətəndaş cəmiyyəti yaratmaqla bağlı idi. Bax, budur Azərbaycanın həmahəng inkişafının bariz təzahürü. İnsanlar artıq ictimai mənafeyi şəxsi mənafeədən irəli çıxara bilirlər.

Bu gün təkcə şəhərlərimiz, yollarımız, parklarımız dəyişmişdir. Bu gün bizim insanlarımız daxilən dəyişir və bu dəyişmə, bu mənəvi təkmilləşmə, əlbəttə ki, iqtisadi sıçrayışı uğurla müşayiət edir. Bu, bizim söhbətimizin ən vacib məqamıdır.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın mənəvi inkişafının ən əsas istiqamətlərindən biri olan multikulturalizmi dövlət siyasəti kimi qeyd edir. Bu, həqiqətən, belədir. Multikulturalizmin siyasi banisi olan, onun müxtəlif müddəalarını hüquqi sənəd və sərəncamlarda təsdiq edən Ulu Öndər Azərbaycanın mənəvi zənginliyini buradakı xalqların, mədəniyyətlərin, dillərin bir-biri ilə qaynaşdırmaq, qarışmasında, çıxışını inkişaf etməsində görürdü. Bu gün bu xətt Azərbaycan dövlətinin rəhbəri tərəfindən uğurla davam etdirilir. Mənəvi zənginləşmənin ən müxtəlif parametrləri Azərbaycanda açıq-əşkar görünür.

Etibar Nəcəfov:

Ölkəmizdəki multikultural əhvalın tarixən möhkəm kökləri var. Elmi şəkildə bunun öyrənilib təşviq edilməsi çox vacibdir və bu xəttin məntiqi nəticəsi kimi cənab Prezidentin Sərəncamı ilə bu yaxınlarda yaradılan Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi buna yaxşı sübutdur.

Kamal Abdullayev:

Tamamilə doğrudur. Bununla bağlı mən sizə bir əhvalat danışmaq istəyirəm. Elə bilirəm ki, multikulturalizm sahəsində çoxlu sayda aparılacaq elmi tədqiqatlarla

yaşaşı, bu parlaq əyani misal ölkəmizin multikultural ab-havasını gözəl şəkildə nümayiş etdirir.

Azərbaycandakı sinaqoqların birində mən bir ravvinlə görüşüb tanış oldum. O mənə öz sinaqoqundan və dindəşlərindən söhbət açdı. Və özü barədə belə bir əhvalat danışdı.

Təxminən 8-9 il bundan əvvəl ravvin yaşayıb çalışdığı Avropa ölkələrinin birindən Bakı sinaqoqunda işləməyə təyinat alır. Bu xəbəri alan ravvin əsl faciə yaşayır. Nə olacaq, necə olacaq, mən bir müsəlman ölkəsində necə yaşayacağam, orda, o uzaq və nabeləd Bakıda mənə hansı iztirablar və məhrumiyətlər gözləyir?! Bu tərəddüd və əzablı şübhələrlə ravvin öz rəhbərliyinə müraciət edir və yalvarır ki, onu Bakıya göndərməsinlər. Ravvinə acımır və onu Bakıya göndərirlər. Ravvin Bakıya gəlir.

Bu dediklərim 3 hissəli əhvalatın birinci hissəsidir. 2-ci hissə – onun Azərbaycanda yaşayıb çalışdığı sinaqoqların birində keçirdiyi illər barədə bir söz deməyəcəyəm, çünki siz bir azdan bunu özünüz təsəvvür edə biləcəksiniz.

Əhvalatın son 3-cü hissəsi isə bundan ibarətdir: bu gün ravvin Azərbaycan vətəndaşı olmaq üçün dövlət strukturlarına müraciət edib. Nədir bu?! Bu, azərbaycanlı mənəviyyatının bugünkü təzahürü, əsl Azərbaycan multikulturalizminin fəaliyyətdə olan konkret görüntüsüdür.

Prezident İlham Əliyev dəfələrlə qeyd edib ki, bu gün Azərbaycanın qarşısında duran vəzifə neft faktorunu insan kapitalına çevirməkdir. Bu sözlərin dərin potensial mənası var. Azərbaycan nefti bu gün təkcə Azərbaycan vətəndaşına ünvanlanmayıb. O, bu gün ehtiyacı olan ləyaqətli bəşər övladına ünvanlanıb. Bunu Heydər Əliyev Fondu öz beynəlxalq fəaliyyətilə də nümayiş etdirir. Cəmiyyətimiz bu gün təkcə ölkədaxili problemlərə deyil, xarici ölkələrdəki mədəni quruculuqla da məşğul olmağa diqqət yetirilir. Bütöv şəkildə götürsək, biz bu gün daha mərhəmətli, daha humanist, daha ədalətli, daha dözümlü bir cəmiyyətdə yaşayırıq. Biz bu gün daha hissiyyatlı və başqa talelərin halına daha həssasıq. Dünyaya daha açıqıq. Bəşəri ideyaları, dəyərləri daha adekvat və doğma şəkildə qəbul edirik. Ən vacibi isə odur ki, bu mənəvi xətlər inkişaf rejimindədir.

Urxa Ələkbərov - AMEA-nın həqiqi üzvü, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının rektoru (Azərbaycan):

Kamal müəllim Prezident İlham Əliyevin neft faktorunun insan kapitalına çevrilməsi ilə bağlı çox dəyərli, müasir dövrdə ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafı üçün böyük praktiki əhəmiyyət daşıyan fikrinə toxundu. Neft faktorunun insan

kapitalına çevrilməsi insan potensialının inkişafına səbəb olur. Strateji önəm daşıyan, tükənməyən və daim təkmilləşən təbii sərvətlər arasında ən böyük əhəmiyyətə malik olan insan potensialı isə hər zaman inkişafın həlledici amili kimi çıxış edib və etməkdədir. Son zamanlar ölkələrin inkişafının, əhalinin həyat səviyyəsi və rifahının bilik və bacarıqlardan asılı olması insan amilinin vacibliyini bir daha ön sıraya çıxarıb.

Vaxtilə Ümumilli lider Heydər Əliyev insan potensialını bütün sahələrdə və hər zaman inkişafın aparıcı lokomotivi, mərkəzi və həlledici amili kimi müəyyənləşdirib. Müstəqillik qazanmış Azərbaycan Respublikasında müasir anlamda insan inkişafı ilə bağlı vəziyyətin fasiləsiz monitorinqinin aparılması, təhlil və qiymətləndirmələr əsasında insan inkişafı prosesinin idarə edilməsi ilk dəfə Ümumilli Liderin təşəbbüsü ilə gerçəkləşdirilmişdir. BMT-nin Azərbaycanda insan inkişafına aid ilk milli hesabatı 1995-ci ildə dərc edilmişdir. Onun ölkə ictimaiyyəti və beynəlxalq təşkilatlara təqdimatı Ümumilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən şəxsən həyata keçirilmişdir. Qeyd edilməlidir ki, insan potensialının formalaşmasının təşkili və idarəedilməsi sahəsində müstəsna bilik, bacarıq və təcrübəyə malik olan Ümumilli Lider Heydər Əliyev yenidən müstəqillik qazanmış ölkədə gerçəkləşdirilən bu beynəlxalq əhəmiyyətli layihəyə xüsusi diqqət ayırırdı. Bunun nəticəsində BMT-nin Azərbaycanda İnsan İnkişafına dair 1996-cı il hesabatı dünyada ən uğurlu, inkişaf prosesinin nəzəriyyəsi və praktikasına yenilik gətirən hesabatlar sırasına daxil edilmişdir. Bu uğurlu siyasət ölkə Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən yeni səviyyədə inkişaf etdirilir. Bəllidir ki, insan inkişafına əsasən üç amil təsir göstərir: bilik, sağlamlıq və iqtisadi göstəricilər. Bütün bu istiqamətlər ölkədə uğurla inkişaf edir. Bunun nəticəsi kimi Azərbaycan Respublikası 2010-cu ildən insan inkişafı sahəsində yüksək nəticələr əldə etmiş ölkələr qrupuna daxil olmuşdur. Həmin zamana qədər ölkə beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən insan inkişafı sahəsində orta göstəricilərə nail olmuş ölkələr qrupuna aid edilirdi. Bu yüksək nailiyyətin əldə olunması, Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi düşünülmüş innovativ inkişaf strategiyasının reallaşdırılmasında dövlət qurumları ilə yanaşı, vətəndaş cəmiyyətinin, xüsusilə, Heydər Əliyev Fondu, onun Prezidenti, YUNESKO və İSEKO-nun xoşməramlı səfəri, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın rolu xüsusi qeyd edilməlidir.

Dünya Bankı, BMT tərəfindən dərc edilmiş rəsmi hesabatlarda cəmiyyətdə sosial ədalətin göstəricisi kimi qəbul edilən kvintil əmsalına görə ölkəmiz Yunanıstan, ABŞ, İsveçrə, İspaniya, İtaliya, İsrail və bir sıra digər lider kimi qəbul olunan dövlətləri önəyib. Deməli, söhbətimizin mövzusu bir daha özünü doğruldur. İqtisadi göstəricilər mənəvi göstəricilərlə bərabər inkişaf edir.

Paolo Del Bianco - memar, Romualdo Del Bianco Fondunun prezidenti (İtaliya):

Məndən əvvəl çıxış edənlərin Azərbaycanın istər sosial-iqtisadi, istərsə də mənəvi inkişafda əldə etdiyi nailiyyətlər haqqında söylədiklərini bu gün bütün dünyada etiraf edirlər. Mən Azərbaycanda 11 dəfə olmuşam. Və hər gelişimdə burada böyük inkişafın, dəyişikliklərin baş verməsini müşahidə edirəm. Bu dəyişikliklər ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı ilə yanaşı onun mədəni-mənəvi inkişafında da əks olunur. Mən Azərbaycanın mədəni-mənəvi inkişafı dedikdə ilk növbədə ölkə rəhbərliyinin dünya əhəmiyyətli mədəniyyət sahəsində keçirilən tədbirlərdə fəal iştirak etməsini, həmçinin belə tədbirlərə layəqətlə ev sahibliyi etməsini nəzərdə tuturam. Bütün bunlar mənə belə bir fikri irəli sürməyə əsas verir- müasir dövrdə Azərbaycan öz intibahını yaşayır.

Etibar Nəcəfov:

Cənab Del Biankonun da, digər həmkarların da dediklərinə dəstək olaraq qəti şəkildə demək olar ki, ölkəmizdə müşahidə olunan inkişaf siyasi, iqtisadi və sosial sahələrlə məhdudlaşmır. O, həmçinin mənəvi dirçəlişlə müşayiət olunur. Bu mənəvi dirçəliş ölkəmizin sosial- iqtisadi inkişafını müşayiət etməklə bərabər onun mühüm bir səbəbi kimi çıxış edir.

Bu mənəvi dirçəliş xalqımızın mənəvi- mədəni dəyərlərinin reallaşmasında özünü büruzə verir. Bu dəyərlər sırasında torpağına, xalqına, valideynlərinə, ailəsinə bağlılıq, qonaqpərvərlik, böyüklərə hörmət, mərhəmət, ədalət, özünə rəva bilmədiyini başqasına rəva bilməmək, dostluğa sədaqət, özgənini torpağına- malına göz qoymamaq və bu kimi bir çox dəyərləri göstərmək olar. Bilirsiniz, insanlar arasında oğrular olan kimi dövlətlər arasında da oğrular var və onlar başqasına məxsus olanı götürməkdən çəkinmirlər və bunu min cür yalan üsullarla «əsaslandırmağa» çalışırlar.

Azərbaycan xalqının bu zəngin mənəvi- mədəni dəyərləri ölkənin sosial- iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayır. Son illərdə ölkəmizdə sosial- iqtisadi inkişafı bərabər müşayiət olunan mənəvi sıçrayış xalqımızın mənəvi- mədəni dəyərlərinin daha da fəallaşması ilə, onların vətəndaşlarımızın həyatında rolunun atması ilə xarakterizə olunur. Təbii ki, bütün bunların hamısı öz-özünə baş vermir. Onların reallaşması məqsədyönlü dövlət siyasətinin nəticəsidir. Qloballaşma şəraitində xalqımızın zəngin mənəvi - mədəni dəyərlərinin, ümumilikdə mədəniyyətinin qorunması və inkişaf etdirilməsi dövlətimizin daxili siyasətinin prioritet vəzifələlərindəndir. Belə ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin dediyi kimi,

**M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası**

məhz mənəvi - mədəni dəyərlər hər bir xalqı yüksəldir.

Dövlətimiz tərəfindən xalqımızın zəngin mənəvi - mədəni dəyərlərinin, mədəniyyətinin qorunması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində son illərdə həyata keçirdiyi ən mühüm işlərdən biri Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 28 fevral 2014-cü il Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının millətlərəarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri xidmətinin yaradılması olmuşdur. Bu istiqamətdə atılan növbəti addımlar isə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 7 may 2014-cü il Fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Bilik Fondunun və Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 15 may 2014-cü il Fərmanı ilə Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması idi. Bütün bunlar ölkəmizin mənəvi infrastrukturunun zəngin mənzərəsini daha aydın görmək, öyrənmək, inkişaf etdirmək məqsədi güdür.

Ziqlinde Hartman - professor, Ostvald fon Volkenştayn - Qezelşaft Fondunun Prezidenti (Almaniya):

Mən Azərbaycanın multikultural bir cəmiyyət olduğunu və multikulturalizmin azərbaycanlıların həyat tərzinə çevrilməsini ilk növbədə özümün bu ölkədəki təcrübəmə əsaslanaraq göstərmək istədim.

2007-ci ildə mən mədəniyyətlərəarası əməkdaşlığın inkişafına dair layihənin yazılması və Bakı Slavyan Universitetində alman filologiyası kafedrasının yaradılması ilə əlaqədar Bakıya dəvət olundum. Bu iki böyük məsələnin həyata keçirilməsi mənim ildə iki dəfə bir neçə həftəlik Bakıya gəlməyimə səbəb oldu.

Mən ilk növbədə mədəniyyətlərəarası əməkdaşlığın inkişafına dair Azərbaycanlı həmkarlarımla birgə işlədiyim layihədən danışmaq istəyirəm. Bakı Slavyan Universitetinin sabiq rektoru prof. Kamal Abdullayev mənə iki orta əsr eposunun- Kitabı Dədə Qorqud və Nibelunqlar dastanı- əsasında tamamilə yeni bir layihənin üzərində birgə işləməyi təklif etdi. Müasir kommunikasiyalar vasitəsilə biz bu iki epos arasında ümumi cəhətləri üzə çıxarmaq məqsədilə Qərbdən və Şərqdən tədqiqatçıları bir yerə toplamağa başladıq. Bu, bizi mədəniyyətlərəarası müqayisə üçün ümumi baza ilə təmin etdi. Mədəniyyətlərəarası müqayisənin əsas məqsədi spesifik alman və Azərbaycan mədəni inkişafının yaranmasını müəyyən etmək oldu.

Mən müqayisəli ədəbiyyat üzrə mütəxəssisəm. Tanınmış bir elmi assosiasyanın rəhbəri kimi mən indiyədək Qərbi və Şərqi Avropada bir neçə mədəniyyətlərəarası əməkdaşlığın inkişafına dair layihənin həyata keçirilməsinə müvəffəq olmuşam. Lakin əvvəllər heç vaxt Azərbaycanda olan qonaqpərvərliklə və qarşılıqlı əməkdaşlığın yeni ölçüsünü yaratmağın səmimi istəyilə rastlaşmamışdım. Buna

görə də mən bu çətin işə başlamağa razılıq verdim. Faktiki olaraq bu layihə böyük səy tələb edirdi və indi də tələb edir, çünki biz nəinki Qərbdən və Şərqdən, həmçinin türkologiya və orta əsr alman ədəbiyyatı kimi müxtəlif sahələrdən olan tədqiqatçıları bir yerə toplamağa məcbur idik. Bundan başqa biz ünsiyyətin çətin problemləri ilə üzləşməli olduq, çünki biz Azərbaycan və alman dillərini konfrans dilləri kimi qəbul etmişdik. Nəhayət, biz maliyyə və texniki problemlərin əksəriyyətini həll edə bildik. Lakin bununla belə biz anlayırdıq ki, hələ həll ediləsi çox iş vardır. Belə ki, 80 il ərzində Qərb dünyası ilə Sovet İttifaqı ölkələrinin bir-birindən təcrid olunmaları fərqli elmi metod və məqsədlərin inkişaf etdirilməsinə gətirmişdi.

Biz bununla mütləq üzləşməliyik: bir əl sıxmaqla yaxud bir konfrans keçirməklə yaxın keçmişdən ayrılmaq mümkün deyil. Lakin 7 il birgə işləyərək biz əmin olduq ki, keçmişin, tarixin uzun sürənliyinin qeyri-maddi (yəni, mənəvi) əhəmiyyəti vardır və o, ümumi gələcəyin qurulması üçün vacibdir. İndi aydın olur ki, prof.Kamal Abdullayev orta q tarixin ümumi gələcəyini yaratmaq üçün lazımı yeni yolları açan elmi ideya ilə ruhlanırdı. Bizim ümumi konfransımız və konfrans materiallarının dərc olunması qarşılıqlı əməkdaşlığımızın və bir-birimizi anlamağımızın bu yeni yolda qeyri-maddi dönüş nöqtəsi kimi artıq görünülər. Bizim nailiyyətlərimiz ümumi, orta q olsa da, bu ilk məqsədə nail olmağımızda Azərbaycan təşəbbüsü və qonaqpərvərliyi əsas rol oynayırdı.

Etibar Nəcəfov:

Siz qeyd etdiniz ki, Azərbaycanın multikultural bir cəmiyyət olduğunu həmçinin sizin Bakı Slavyan Universitetindəki pedaqoji fəaliyyətiniz göstərdi.

Ziqlinde Hartman:

Tamamilə doğrudur, Bakı Slavyan Universitetinə mən ilk dəfə getdikdə, mən bütün fakültələrin əməkdaşlarının xoş münasibətinə heyran oldum. Filologiya fakültəsində alman filologiyası «kafedrasının» olmamasına baxmayaraq, bütün müəllimlər məni universitetdə alman dili və mədəniyyətini təbliğ edəcəyimə görə böyük maraqla və dostluq münasibəti ilə qarşıladılar. Bu mənim üçün olduqca müsbət bir sürpriz idi, çünki dünya mədəniyyətinin, elminin və iqtisadiyyatının inkişafında almanların böyük rol oynamaları hamı tərəfindən geniş etiraf olmasına baxmayaraq, neçə ildir ki, Qərb yarımkürəsində alman tədqiqatlarına maraq enməkdədir.

Mənim üçün ən böyük sürpriz isə Bakı Slavyan Universitetinin məni 2 mart 2010-cu ildə Bakı Slavyan Universitetinin professoru vəzifəsinə təyin edəndə

oldu. Mən, universitetin rektoru və filologiya fakültəsinin dekani yeni Avropa Bolonya qaydalarının əsasında Azərbaycanda ilk alman filologiyası kafedrasının yaradılmasına dair birgə razılığa gəldik. Lakin bu məsələnin həyata keçirilməsi Almaniyə və Azərbaycan birinci ikitərəfli elmi layihənin reallaşdırılmasından daha çətin idi. Belə ki, biz yeni sinif otaqları, tədris avadanlıqları, kitablar və müvafiq tədris materialları əldə etmək üçün vəsait tapmalıydıq. Bu, ilk baxışda qeyri-mümkün görünürdü. Lakin mənim azərbaycanlı partnyorlarım bu işlə elə canı- dildən məşğul oldular ki, biz müvafiq Azərbaycan nazirliklərindən, Almaniyanın Azərbaycandakı səfirliyindən, Alman Akademik Mübadilə Xidmətindən (DAAD) və Ostvald fon Volkenştayn- Qezelşaft fondundan zəruri köməyi əldə etdik. 2010-cu ildə biz «kafedranı» yenidən qurmağa başlayanda cəmi 10 tələbə alman filologiyası üzrə ixtisaslaşmışdılar. İndi isə 2014-cü ildə belə tələbələrin sayı 100-ə yaxındır. Bundan başqa biz artıq Almaniyanın Elm nazirliyi tərəfindən diplomları tanınan iki bakalavr buraxılışını hazırlamışıq. DAAD bizim tələbələrimizə 20-dən çox təqaüd ayırmışdır. Bu tələbələrdən iki nəfər Maynz və Berlin universitetlərində alman tədqiqatları üzrə magistraturada təhsil almaq üçün təqaüdə layiq görülüblər.

Yenə də qeyd etmək istəyirəm ki, mən azərbaycanlı partnyorlarımın qeyri-adi keyfiyyətlərindən məmnun oldum və xoş təəssürat aldım. Onların xaricilərə xoş münasibəti, qonaqpərvərliyi, öz mədəni irslərini bizlərlə bölmək istəyindən başqa, onlar biz razılığa gəldiyimiz hər bir məsələyə ciddi yanaşırlar.

Etibar Nəcəfov:

Azərbaycanda olan bu multikultural mühit Sizin tələbələrlə, ümumiyyətlə yerli camaatla şəxsi görüşlərinizdə özünü büruzə verirdimi?

Ziqlinde Hartman:

Əlbəttə, sualınıza cavab kimi, mən ilk növbədə tələbələrimin alman tədqiqatlarına olan marağını qeyd etmək istərdim. Lakin universitetdən kənar da, mağazada, restoranda yaxud muzeydə və Azərbaycanda olduğum bütün yerlərdə mən azərbaycanlıların xaricilərlə dost münasibəti yaratmağa çalışdıqlarını müşahidə edirdim. Mən bir daha əmin oldum ki, ümumi atmosfer dini yaxud etnik tolerantlıqla xarakterizə olunur. Bu isə qlobal (elmi) icmanın daxilində sülh münasibətlərinin yaradılmasının ümumi məsələsi baxımından ən həssas faktır.

Arye Qut: Beynəlxalq münasibətlər üzrə ekspert (İsrail):

Professor Ziqlinde Hartman öz şəxsi təcrübəsinə əsaslanaraq Azərbaycanın multikultural, tolerant bir cəmiyyət olması faktını Azərbaycan xalqının mədəni

dəyərlərindən irəli gəldiyini göstərdi. Mən Azərbaycanın multikultural, tolerant bir cəmiyyət kimi formalaşmasında xalqın mədəni dəyərləri ilə yanaşı Azərbaycanın siyasi rəhbərliyinin bu sahədə apardığı məqsədyönlü siyasətdən danışmaq istəyirəm.

Azərbaycan bir çox dinlərin və millətlərin nümayəndələrinin vətəni olmuşdur və olmaqda davam edir. Qədim Azərbaycan torpağında yəhudi dini və islam, atəşpərəstlik və xristianlıq mövcud olmuşdur. Bu torpaq bu gün də inanılmaz tolerantlıq və dini dözümlülük nümayiş etdirir. Bir mühüm tarixi fakt vardır ki, o barədə mən İsrailin siyasi və akademik elitasına tez-tez fəxrlə danışırım. Bütün müsəlman şərqində ilk parlament respublikası olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin birinci hökumətində yəhudi millətinin iki nümayəndəsi var idi – səhiyyə naziri və ərzaq naziri. AXC-nin bütün tarixi ərzində isə hökumətdə İsrail xalqı 4 nümayəndə ilə təmsil olunurdu. Bu da Azərbaycanda yəhudilərə xüsusi münasibət olduğundan xəbər verir.

Azərbaycan rəhbərliyi tərəfindən bu gün tolerantlıq siyasətinin həyata keçirilməsi və bu ideyanın populyarlaşdırılması, Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması Azərbaycan dövlətinin tolerantlığın və multikulturalizm siyasətinin saxlanılmasına yönəlmiş strategiyasının təzahürü, bu siyasətin inkişafı, müasir və güclü Azərbaycan modelinin timsalında dünyada təbliğ edilməsidir. Digər tərəfdən bu gün Avropada multikulturalizmin uğursuzluğa düşməsi də faktır. Məsələn, bunu Almaniya kansleri Angela Merkel və Britaniya baş naziri Devid Kameron qeyd edirlər.

Qonşu Ermənistandakı etnik millətçilik və şovinizm fonunda Azərbaycanda iyirmi minlik yəhudi icmasının mədəni və dini həyatının dirçəlməsi və inkişafı prosesi müşahidə olunur. Yəhudi icması Azərbaycanda ən fəal və nüfuzlu dini icmalardan biridir. İsrail dövlətinin vətəndaşı kimi fəxrlə deyə bilərəm ki, Azərbaycan rəhbərliyi 2500 illik tarixi olan yəhudi icmasının ənənələrinə qayğıkeş və mehriban münasibət bəsləyir. İsrail dövləti Azərbaycan rəhbərliyinin və xalqının yəhudi icmasına heç bir digər ölkə ilə müqayisəyə gəlməyən səmimi və mehriban münasibətini yüksək qiymətləndirir. Mən üç il bundan qabaq İsrail parlamentindəki çıxışmda demişdim: «Azərbaycan üçün tolerantlıq və multikulturalizm həyat tərzidir. Bu, Azərbaycanı mədəni-əxlaqi potensialı dünya tərəfindən etiraf edilən çoxmillətli və çoxkonfessional ölkəyə çevirmişdir. Azərbaycanda heç vaxt antisemitizm olmamışdır. Azərbaycan sivilizasiyalararası dialoqun əsl nümunəsidir. İstər müsəlman olsun, istər xristian, mənə elə ölkə göstərin ki, orada Prezidentin və ölkənin Birinci xanımının himayəsi ilə iki sinaqoq və Cənubi Qafqazda ən böyük Yəhudi Təhsil Mərkəzi tikilmişdir. Düşünürəm ki, ikinci belə ölkəni tapa bilməyəcəksiniz».

Aleksandr Nesterov - Rusiyanın birinci Prezidenti B.N.Yeltsin adına Ural Federal Universitetinin İctimai və Siyasi Elmlər İnstitutunun Avropa tədqiqatları kafedrasının müdiri, professor (Rusiya):

Cənab Arye Qut Azərbaycanın siyasirəhbərliyinin multikulturalizm siyasətindən danışarkən Almaniya və İngiltərə dövlət başçılarının multikulturalizmin bu ölkələrdə iflası uğramasını etiraf etdiklərini qeyd etdi. Multikulturalizm siyasətinin Azərbaycanda inkişaf etməsi, Avropa İttifaqı ölkələrində isə iflası uğramasının səbəblərini anlamaq üçün biz ilk növbədə bu siyasətin Azərbaycanda və Avropa İttifaqı ölkələrindəki fərqli cəhətlərini müəyyən etməliyik.

Azərbaycanda multikulturalizm Avropa İttifaqı ölkələrindəki multikulturalizmdən nə ilə fərqlənir? Zənn etmək olar ki, multikulturalizm elə multikulturalizmdir, yəni müxtəlif mədəniyyətlərin öz xüsusiyyətlərini, ənənələrini, adətlərini qoruyub saxlamaq şərti ilə vahid məkanda avtonom şəkildə yan-yanaya yaşamasıdır. Lakin tarixi və siyasi şəraitin analizi Avropa və Azərbaycana münasibətdə «multikulturalizm» anlayışının dərin fərqlərini ortaya çıxarır.

Təbii ki, Avropa bir çox etnosların, mədəniyyət və ənənələrin yan-yanaya mövcud olduğu regiondur. Hərçənd, tarixi mənada Avropada multikulturalizm barədə yalnız Avropa ölkələrində yaşayan, lakin öz din və yazısını qoruyub saxlayan Avropa yəhudilərini nəzərdə tutaraq danışmaq olar. Eyni zamanda Avropa xristian sivilizasiyası onun baza təməllərini qəbul etməyənlərə qarşı son dərəcə dözümsüz idi. Ən yaxşı halda yəhudilər ayrıca («getto» anlayışı buradan doğur) məskunlaşmağa məcbur idilər və hüquqları xeyli dərəcədə məhdudlaşdırılmışdı. Ən pis halda isə (XVI əsrin əvvəlində İspaniya dövlətlərində olduğu kimi) kafirləri sadəcə olaraq dövlətin hüddullarından kənara qovurdular. XIX əsr - XX əsrin birinci yarısında Avropa ölkələrinin inkişaf tendensiyası milli dövlətlərin (idealda çoxmillətli dövlətlərin, dövlət-millətlərin) formalaşması idi. Bu dövlətlərin çərçivəsində digər etnoslara sadəcə yer qalmırdı. Avstriya-Macaristan istisna idi. Bu dövlətə Mərkəzi Avropa xalqları üçün inteqrasiya layihəsinin həyata keçirilməsinə cəhd kimi baxmaq olar. Özü də məhz multikulturalizm məkanını formalaşdırmağa əsaslanın layihə kimi. Bu layihə Avropa xristian sivilizasiyasının Qərb və Şərq versiyalarının nümayəndələrini, həmçinin Mərkəzi Avropanın yəhudi əhalisini birləşdirirdi. Lakin «romantik millətçilik» dalğasının yüksəlməsi şəraitində Avstriya inteqrasiya layihəsi vaxtına düşmədi və Birinci dünya müharibəsinin gedişində dağıldı.

Lakin multikulturalizm barədə real olaraq yalnız XX əsrin son otuz ilində danışmağa başladılar. Bu, Afrika və Ərəb Şərqindən Avropa sivilizasiyasının norma və ənənələrini qəbul etmək istəməyən mühacir axını ilə bağlı idi. Müasir

Avropa İttifaqının postulatlarından birinə çevrilən tolerantlıq ənənəvi Avropanın mövcudluğunu təhlükə altına aldı: miqrantlar nəinki öz ənənələrinə riayət etmək hüququnu, hətta öz norma və adətlərini qəbul edən ölkələrin qanunlarından yüksək tutmağı tələb edirdilər. Miqrantların aqressiv millətçiliyi Avropa ölkələrində cavab reaksiyası doğurdu və bu ölkələrin yerli əhalisi arasında ksenofobiyanın inkişafı istiqamətində dayanıqlı tendensiya formalaşdırdı. Məhz bu səbəbdən AI ölkələri liderləri Avropada multikulturalizm siyasətinin iflası uğramasını dilə gətirməyə başladılar.

Azərbaycanda vəziyyət Avropadakından prinsipial olaraq fərqlənirdi. Tarixi baxımdan Azərbaycanın məkanı (bu terminin geniş mənasında) hər zaman sivilizasiyaların, mədəni, etnik və dini ənənələrin kəşifdiyi yer olmuşdur. Odur ki, uzun əsrlər boyu müxtəlif mədəniyyətlərin (hətta sivilizasiyalar baxımından) yan-yanaya yaşaması qorunub saxlanmışdır. Müasir Azərbaycan multikulturalizm siyasətinin uğurla həyata keçirilməsinə nümunə göstərir. Burada müxtəlif etnomədəni qrupların nümayəndələri nəinki bir-birinə qarşı aqressiv münasibətdə deyil, hətta uğurla yan-yanaya yaşayır və əməkdaşlıq edirlər. Türklər (azərbaycanlılar), irandilli talışlar, Quba yəhudiləri, İvanovkadaki köhnə təriqətçilər – bütün bunlar Azərbaycan Respublikasında uğurla həyata keçirilən multikulturalizm siyasətinin bariz nümunələridir.

Sandro Tetti – politoloq və naşir (İtaliya):

Aleksandr Nesterovun Azərbaycanda səmərəli multiukulturalizm siyasətinin həyata keçirilməsi üçün əlverişli tarixi, coğrafi şəraitin və bu siyasətin uğurla həyata keçirilməsi fikrini tam dəstəkləyərək qeyd etmək istərdim ki, mən multikulturalizm haqqında ilk dəfə eşidəndə, Azərbaycanda hələ olmamışdım. Sonradan mən bu ölkəni onun dərin və əsl multikulturalizmini, bundan doğan mədəni kamilliyini kəşf etdim. Bu, elə bir ölkədir ki, etnik qruplar – azərbaycanlılar, ləzgilər, ruslar, talışlar və başqaları, eyni zamanda müsəlmanlar, aşkenazi və dağ yəhudiləri, katolik, ortodoks və protestant xristianlar bəhailərlə bir yerdə qarşılıqlı dözümlülük şəraitində dinc yaşayırlar. Roma Papası II İoann Pavel bu ölkəyə 2002-ci ildə təşrif buyurmuşdur. Dünyanın heç bir başqa müsəlman ölkəsində skeptik insan özünü buradakı kimi bu qədər azad və təhlükəsiz hiss etmir. Azərbaycan multikulturalizmi etnik və ya dini multikulturalizmlə məhdudlaşmır: Avropa və İtaliya tarixində Azərbaycan izi vardır. Bu iz uzun müddətdir ki, yaddan çıxmışdır. Mən tanınmış partizan Mixaylonun və II dünya müharibəsi illərində İtaliyada öz həyatlarını qurban vermiş digər azərbaycanlı antifaşist döyüşçüləri yada salıram. Azərbaycan partizanlarının foto-şəkillərini Romanın arxivlərindən

şəxsən tapdığımıza görə qürur duyuram. Sonralar bu foto-şəkillər Mixail Talalayın İtaliyanın azadlığı uğrunda vuruşmuş azərbaycanlılara həsr edilmiş kitabında verilmişdir. Bu misalı ona görə çəkdim ki, Azərbaycan kimi layiq ölkələrin və xalqların mədəniyyətlərinin Qərbdə yayılmasının və aşkar olunmasının vacibliyini qeyd etmək istəyirəm.

Tanınmış İtaliya orta əsrlər tarixçisi prof. Franko Kardininin belə bir fikrini sizinlə bölüşmək istərdim: «Biz dərk etməliyik ki, son onilliklərdə müsəlman dünyası Qərbə təkcə neft və terrorizm gətirməmişdir, həmçinin Çindən biz yalnız saxta brend və sənaye məhsullarını almırıq. Afrika Avropaya yalnız ac və ümid axtaran immiqrantları yollamır. Homer, Dante və Şekspir iranlı, azərbaycanlı, yapon, türk və digər alimlər tərəfindən yenidən interpretasiya edilərək yenidən bumeranq kimi Şərqdən bizə qayıdır. İtaliya tədqiqat mərkəzləri Afrikadan yaxud Çindən gəlmiş tələbələr və gənc mütəxəssislərlə doludur. Şərq bu gün bizdə olanları bizə qaytarır. Lakin onun qaytardıqları bir qədər fərqli və daha zəngin görünür. «Qərbin yenidən qurulması» ilə bərabər, Şərq bizim bilmədiyimiz yaxud az və pis bildiyimiz böyük mədəniyyətini bölüşməkdə davam edir. Vergil, Mikelanjelo və Mosart Azərbaycan tələbələrini ruhlandırmaqda davam edirlər. Artıq elə bir vaxt gəlmişdir ki, Azərbaycan Homeri olan Dədə Qorqud Homer yunanları ruhlandırdığı kimi İtaliya və Avropa tələbələrini ruhlandırсын.

Dədə Qorqud Homeri dərk etməkdə bizim tələbələrə kömək edəcəkdir. Və əksinə. Onlar bir-birini tamamlayırlar və tamamlayacaqlar. Homer və Dədə Qorqud bizim oğullarımız - azərbaycanlı, italyan və avropalı oğullarımız tərəfindən eyni dərəcədə öyrənilməkdə, biz «universal mədəniyyətə» olan təşəmmüsin sönməyinə nail ola biləcəyik».

Dünyaca məşhur orta əsrlər bilicisi professor Franko Kardininin bu sözləri yazıçı Kamal Abdullayevin bu yaxınlarda İtaliyada çap edilmiş «Yarımqıç Əlyazma» romanına yazdığı önsözdəndir. Və bu sözlər əsl multikulturalizmə aparən yoldur.

Kamal Abdullayev:

Məncə artıq müxtəlif dövlətlər öz mövcudluqlarını təsdiq edən və qoruyan milli təhlükəsizlik doktrinalarının (iqtisadi təhlükəsizlik, enerji təhlükəsizliyi, informasiya təhlükəsizliyi, ekoloji təhlükəsizlik, texnologiya təhlükəsizliyi, qida təhlükəsizliyi və başqaları) sırasına yeni bir təhlükəsizlik komponenti də daxil etməlidir. Bu, multikultural təhlükəsizlik adlandırıla bilər və geniş mənəvi spektri nəzərdə tutard. Qətiyyətlə demək olar ki, Azərbaycan bu gün öz multikultural təhlükəsizliyini bir sistemə döndürüb bunun ciddi, məsuliyyətli və önəmli dönməsinə yaşayır.

Etibar Nəcəfov:

Beləliklə, bugünkü müzakirəmizdə əldə etdiyimiz əsas ümumi fikir ondan ibarət oldu ki, müasir dövrdə Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı xalqımızın mənəvi sıçrayışı fonunda baş verir. Ölkəmizin sosial-iqtisadi sahədə əldə etdiyi nailiyyətlərini yalnız onun zəngin təbii ehtiyatları ilə bağlamaq düzgün deyil. Bu inkişafın əsas səbəblərindən biri xalqımızın mənəvi dəyərləridir. Mənəvi dəyərlərimiz sosial-iqtisadi inkişafın təsiri ilə daha da yüksələrək onu həm müşayiət edir, həm də əsas səbəblərindən biri kimi çıxış edir. Burada söyləndiyi kimi, heç bir iqtisadi sıçrayış mənəvi sıçrayışdan təcrid olunmuş şəkildə baş vermir. Və əksinə, iqtisadi sıçrayış olmayan yerdə də mənəvi bütövlük axtarmaq əbəsdir. Bu iki amil bir-birini həmahəng şəkildə tamamlayır.

Növbəti «Dəyirmi masa»da növbəti mövzu ətrafında görüşənə qədər.

«Гармония социально-экономического и духовного
развития в современном Азербайджане»

«Yeni Azərbaycan» qəzeti - 20.09.2014

«Бакинский рабочий» qəzeti - 01.10.2014

«The world of communications» qəzeti - 03.10.2014

От редакции

Известно, что социально-экономическое развитие общества является одним из основных факторов, способствующих его культурно-духовному развитию. С другой стороны, исторический опыт показывает, что государство, обладающее высоким уровнем культурно-духовного развития, имеет благоприятные условия для своего социально-экономического развития. В настоящее время в Азербайджане, который по уровню социально-экономического развития является региональным лидером, а по темпам экономического развития – мировым лидером, одновременно наблюдается стабильный духовный подъем. Те, кто предвзято относятся к социально-экономическому развитию нашей страны, не видят или не хотят видеть роль нравственного фактора, культурно-духовных ценностей нашего народа в его социально-экономических достижениях. Они, связывая высокий уровень социально-экономического развития Азербайджана лишь с его богатыми углеводородными ресурсами, отрицают роль нравственного фактора в этом развитии. Действительно ли это так? Может ли экономическое развитие, отделившись от всего, происходить в «вакууме»?

Сегодняшний «виртуальный круглый стол» на тему «Гармония между социально-экономическим и духовным развитием в современном Азербайджане», посвящен поиску ответов на эти вопросы и обсуждению соотношения между социально-экономическим и духовным развитием

Азербайджана. **Этибар Наджафов-профессор, старший консультант службы Государственного советника по межнациональным вопросам, вопросам мультикультурализма и религии (Азербайджан):**

Вступление Азербайджана в этап социально-экономического развития в период независимости связано с именем общенационального лидера Гейдара Алиева. Проводимые в стране под его руководством социально-экономические реформы в короткий срок превратили Азербайджан в государство-лидера региона. Президент Ильхам Алиев, успешно осуществляющий определенную Гейдаром Алиевым внутреннюю и внешнюю политику в новых исторических условиях, поднял успехи Азербайджана на новый уровень во всех областях.

С 2003 года во всех показателях макроэкономического развития страны наблюдается ускоренный прогресс. По темпам экономического развития Азербайджан стал государством-лидером не только региона, но и всего мира. Валовой внутренний продукт вырос в 3,4 раза, не нефтяной сектор страны – в 2,6 раза, бюджетные доходы населения – в 16 раз, объем вложенных в страну инвестиций превысил 170 млрд. долларов США.

Безусловно, эти успехи Азербайджана в экономической области способствовали значительному улучшению жизненного уровня населения. За последние 10 лет уровень бедности с 49% снизился до 5,3%, а безработица – до 5%, доходы населения возросли в 6,5 раза. Следует отметить, что эти успехи Азербайджана высоко оцениваются международными организациями и влиятельными рейтинговыми агентствами. Согласно отчету Мирового экономического форума относительно глобальной конкурентоспособности за 2014-2015 года, среди 144 стран мира Азербайджан находится на 38 месте. А что же стоит за этими цифрами? Происходит ли экономический скачок сам по себе или он сопровождается нравственным ростом?

Камал Абдулаев - действительный член НАНА, Государственный советник Азербайджанской Республики по межнациональным вопросам, вопросам мультикультурализма и религии (Азербайджан):

Выбранная для «круглого стола» тема очень важна, так как сегодня и мы, и наши зарубежные друзья отмечаем развитие чистой духовной среды в Азербайджане. Мы можем говорить о ее конкретных параметрах. Порой скачкообразный характер политического и экономического развития может отвлечь внимание от реальных успехов в духовно-культурном и мультикультуральном направлениях, но следует принять, что никакой

экономический скачок не может произойти изолированно от духовного роста. Напротив, там, где отсутствует экономический скачок, бессмысленно искать духовную целостность. Только когда они гармонично дополняют друг друга, можно говорить о настоящем социальном успехе.

Исторически Азербайджан – это пространство, где сформировались и торжествуют критерии духовной целостности. Конечно же, на фоне конкретной «атмосферы» каждого периода, духовный потенциал проявляет себя в разной степени и форме. С этой точки зрения, нынешний период независимости, это период, где успешно реализуются самые глубокие потенциальные пласты – как в экономической, так и в духовной плоскости. Этому не могут препятствовать и известные проблемы, которые сегодня как пудовые гири висят на наших ногах. Наше духовное развитие успешно сопровождается нашим экономическим развитием. Это невозможно не признать.

Этибар Наджафов:

В сегодняшнем «круглом столе» участвуют также наши зарубежные гости. Хотелось бы узнать, как видится Азербайджан из далекой Бразилии глазами индийского профессора?

Судха Сварнакар – профессор Государственного Университета Параиба (Бразилия):

Со времени моего первого участия в Конференции по сравнительному литературоведению, проводившейся в Бакинском славянском университете в 2006 году, я морально чувствую себя неотъемлемой частью Бакинского славянского университета и Ассоциации сравнительного литературоведения. С тех пор я несколько раз была в Азербайджане. В 2013 году приняла участие в работе «круглого» стола по вопросам мультикультурализма. Бросающееся в глаза гостеприимство, стремительно развивающийся Баку, его население, представленное разными расами, народами, исповедующими различные религии, привлекли моё внимание ещё со времен моего первого визита. В 2013 году во время Гуманитарного Форума я осталась в Азербайджане дольше, чем во время первого визита и посетила ряд регионов страны. Это дало мне возможность пообщаться с простыми азербайджанцами и почувствовать их бережное отношение к собственной культуре и традициям, их толерантность по отношению к другим культурам. Знакомство с другими мультикультурными сообществами предоставило мне возможность сравнения. Хотелось бы

коснуться двух аспектов, кажущимися на первый взгляд не столь важными. Однако они наглядно показывают, глубину корней мультикультурализма в азербайджанском народе. Первый аспект – это богатая азербайджанская кулинария, объединяющая в себе русский, турецкий и арабский вкусы, а второй – азербайджанская народная музыка. Особый интерес представляет наличие разнообразной вегетарианской кухни в стране, где преобладает мусульманская культура. Никогда не ожидала, что в провинциальном регионе Азербайджана – Нафталане, мне будут предложены вкуснейшие вегетарианские блюда.

Во время Гуманитарного Форума, мне удалось также побывать в красивейшем городе Азербайджана – Гяндже. Мой визит по времени совпал с проведением там фестиваля мультикультурального значения. Был организован конкурс музыкантов, выставки керамики и ковроткачества. Этот фестиваль наряду с культурным разнообразием, показал яркий пример сосуществования разных народов и религиозных общин. Фестиваль наглядно продемонстрировал, что страна, расположенная между Востоком и Западом, на перекрёстке цивилизаций, живёт и дышит идеями мультикультурализма.

В Нафталане я была среди людей, принадлежащих к различным религиям и культурам. Я увидела как мусульмане и христиане живут в гармонии, вместе используют богатую нафталанскую нефть. Я была там единственным индусом, проходящим лечебный курс. Но и рабочий персонал, и лечась относились ко мне очень хорошо. Я вижу, что в то время как такие европейские страны как Франция, Германия, Англия считают иммигрантов угрозой своей идентичности. Азербайджан заверяет мир, даёт шанс мультикультурализму. Выступая на открытии Форума, Президент Азербайджана очень правильно отметил, что Азербайджан для всего мира выступает примером этнической и религиозной толерантности, несмотря на то, что является страной, где мусульмане составляют большинство.

Камал Абдуллаев:

Сегодня все видят, что в Азербайджане изо дня в день улучшается нравственная атмосфера и можно говорить о её конкретных параметрах. Да, сегодня Азербайджан меняется. Наши города и села украшаются новыми строениями, улицами, аллеями, площадями и парками. Налицо стремительное экономическое развитие. Но меняется только это?

В течение последних 10 лет я несколько раз, будучи доверенным лицом господина Президента, с коллегами бывали в самых отдалённых селах

нашей страны, вместе встречались с простыми людьми, представителями интеллигенции. Все мы хорошо помним то время, когда примерно 10 лет назад наша независимость стала набирать скорость. В ходе встреч в этих селах люди повсюду одинаково встречали нас и говорили: «Раз уж приехали, то добро пожаловать, но у нас нет никакой нужды в доверенных лицах, у нас и так один кандидат, и это Ильхам Алиев». Искренность людей и их надежды на будущее очень впечатляли. В ходе этих бесед мы, доверенные лица, хотели узнать, чего желают эти простые люди, в чем они нуждаются. В ответ на наши вопросы, конечно же, звучали пожелания, намерения и просьбы. Хорошо помню, что почти все просьбы, прозвучавшие и в крупных районных центрах и в самых отдаленных селах, были личного характера. У одного просьба была связана с проблемой ребенка, у другого – с ремонтом дома, у третьего – с трудоустройством.

Недавно по линии службы Государственного советника я вновь побывал в различных регионах Азербайджана – приграничных и горных селах, больших городах. В мечетях, церквях, синагогах и храмах встречался с религиозными деятелями. В районных центрах и школах проводил обмен мнениями с представителями интеллигенции. И вновь расспрашивал простых людей об их нуждах и пожеланиях.

Вы знаете, на этот раз, можно сказать, что все просьбы носили общественный характер. Не было просьб личного характера. Высказанные мнения и пожелания, были связаны со школами и учебой, воспитанием и духовным ростом наших подростков, телевидением и печатью, дорогами и благоустройством, внутренней и внешней политикой нашей страны, созданием достойного гражданского общества на фоне развития Азербайджана. Вот это и есть наглядное свидетельство гармоничного развития Азербайджана. Люди уже научились ставить общественные интересы выше личных.

Сегодня меняются не только наши города, дороги, парки, но и наши люди внутренне меняются. Это духовное совершенствование, конечно же, успешно сопровождается экономическим скачком. Это самый важный момент в нашей беседе.

Президент Ильхам Алиев отмечает мультикультурализм в качестве государственной политики, являющейся одним из основных направлений духовного развития Азербайджана. Это действительно так. Великий лидер Гейдар Алиев, являющийся политическим основоположником мультикультурализма, утвердивший его различные положения в правовых документах и распоряжениях, видел духовное богатство Азербайджана

в сближении проживающих на его территории народов, культур, языков, их процветании и развитии. Сегодня этот курс успешно продолжается руководителем Азербайджанского Государства. В Азербайджане ярко видны самые различные параметры духовного обогащения.

Этибар Наджафов:

Мультикультуральная атмосфера в нашей стране имеет исторически прочные корни. Научное изучение и пропаганда этого факта очень важны. Наглядным доказательством служит, недавно созданный распоряжением Президента Азербайджана Бакинский международный центр мультикультурализма.

Камал Абдуллаев:

Совершенно верно. В связи с этим хочу рассказать вам одну историю. Полагаю, что, наряду с предстоящими многочисленными научными исследованиями, этот наглядный пример ярко демонстрирует мультикультуральную атмосферу в нашей стране.

В одной из бакинских синагог я встретился и познакомился с раввином. Он рассказал мне о своей синагоге и единоверцах. А также поведал мне следующую историю о себе.

Примерно 8-9 лет назад этот раввин, который жил и работал в одной из европейских стран, получил назначение на работу в Бакинской синагоге. Узнав об этом, раввин начал переживать: «Что будет? Как будет? Как я буду жить в мусульманской стране, какие страдания и лишения ожидают меня в далеком и неизвестном Баку?» С этими колебаниями и сомнениями раввин обратился к своему руководству и попросил их о том, чтобы его не отправляли в Баку. Но раввина никто не послушал, назначение не изменилось. Раввин приехал в Баку.

Это лишь первая часть истории в трех частях. О второй части, о годах проведенных им в одной из синагог в Азербайджане, я ничего не скажу, так как скоро вы и сами сможете представить себе это.

А третья часть истории заключается в следующем: сегодня раввин обратился в Государственные структуры за получением азербайджанского гражданства. Что это значит?! Это сегодняшнее проявление азербайджанской духовности, действенный, явный пример настоящего азербайджанского мультикультурализма.

Президент Ильхам Алиев неоднократно отмечал, что задача стоящая сегодня перед Азербайджаном – это превращение нефтяного фактора в

человеческий капитал. Сегодня азербайджанская нефть адресована не только гражданину Азербайджана, она адресована каждому нуждающемуся и достойному человеку. Фонд Гейдара Алиева также демонстрирует это в своей международной деятельности. Наше общество предпочитает заниматься не только внутренними проблемами страны, но и культурным созиданием в зарубежных странах. Если брать в целом, то сегодня мы живем в более милосердном, более гуманном, более справедливом и более терпимом обществе. В настоящее время мы относимся к чужим судьбам более чутко и чувствительно, а самое важное заключается в том, что этот курс развивается.

Урхан Алекберов- действительный член НАНА, ректор Академии Государственного управления при Президенте Азербайджанской Республики (Азербайджан):

Камал Абдуллаев коснулся очень ценной мысли Президента Ильхама Алиева относительно превращения нефтяного фактора в человеческий капитал, имеющей большое значение для социально-экономического развития нашей страны на современном этапе. Превращение нефтяного фактора в человеческий капитал способствует развитию человеческого потенциала, который имея самое большое значение среди представляющих стратегическую важность, неисчерпаемых и постоянно совершенствующихся природных ресурсов, всегда выступал и выступает в качестве решающего фактора развития. В последнее время зависимость развития стран, уровня жизни и благосостояния населения от знаний и способностей, еще раз показала важность человеческого фактора.

В свое время общенациональный лидер Гейдар Алиев определил человеческий потенциал как ведущий локомотив, центральный и решающий фактор развития всегда и во всех областях. В независимой Азербайджанской Республике проведение непрерывного мониторинга состояния развития человека в его современном понятии, управление процессом человеческого развития на основе анализа оценок, были впервые реализованы по инициативе общенационального лидера Гейдара Алиева. Первый национальный отчет ООН о человеческом развитии в Азербайджане был опубликован в 1995 году. Его презентация общественности страны и международным организациям была осуществлена лично общенациональным лидером Гейдаром Алиевым. Следует отметить, что общенациональный лидер Гейдар Алиев, обладавший исключительными знаниями, способностями и опытом в области организации формирования и управления человеческим потенциалом, уделял особое

внимание этому проекту международного значения, который реализовывался в стране только что обретшей свою независимость. Благодаря этому, отчет ООН о человеческом развитии в Азербайджане за 1996 год, был включен в число наиболее успешных отчетов в мире, которые привнесли новизну в теорию и практику процесса развития. Эта успешная политика развивается на новом уровне Президентом страны Ильхамом Алиевым. Известно, что на человеческое развитие оказывают влияние три фактора: знание, здоровье и экономические показатели. Все эти направления успешно развиваются в стране. В результате, с 2010 года Азербайджанская Республика входит в группу стран, добившихся высоких результатов в области человеческого развития, а до этого страна относилась международными организациями к группе стран, добившихся средних показателей в области человеческого развития. В достижении этого высокого успеха, реализации продуманной, инновативной стратегии развития, осуществляемой Президентом Ильхамом Алиевым, наряду с государственными структурами, следует особо отметить роль гражданских обществ, в частности Фонда Гейдара Алиева, его президента, посла доброй воли ЮНЕСКО и ИСЕСКО, депутата Милли Меджлиса Мехрибан ханым Алиевой.

По официальным отчетам по квинтильному коэффициенту, опубликованными Всемирным банком и ООН, которые также воспринимаются как показатели социальной справедливости в обществе, страна опередила Грецию, США, Швейцарию, Испанию, Италию, Израиль и ряд других государств, которые считаются лидерами. Следовательно, тема нашего разговора еще раз оправдывает себя. Наряду с экономическими показателями развиваются и духовные показатели.

Паоло дель Бианко – архитектор, президент Фонда Ромуальдо дель Бианко (Италия):

Сказанное, выступающими до меня, об успехах Азербайджана как в социально-экономическом развитии, так и в духовном, сегодня подтверждается во всем мире. Я 11 раз посещал Азербайджан. И во время каждого своего приезда, наблюдаю здесь большое развитие, большие перемены. Наряду с социально-экономическим развитием, эти изменения отражаются также в культурно-духовном развитии вашей страны. Говоря о культурно-духовном развитии Азербайджана, в первую очередь я имею в виду активное участие руководства страны в мероприятиях в сфере культуры мирового значения, а также прекрасную организацию подобных мероприятий. Все это дает мне

основание сказать, что Азербайджан на современном этапе переживает период своего возрождения.

Этибар Наджафов:

В подтверждении слов господина дель Бианко и других коллег, можно с уверенностью сказать, что наблюдаемое у нас в стране развитие, не ограничивается политической, экономической и социальной сферами, оно также сопровождается духовным возрождением. Это явление, сопровождающееся социально-экономическим развитием нашей страны, выступает также как одна из важных его причин. Духовное возрождение проявляет себя в реализации духовно-культурных ценностей нашего народа. Среди этих ценностей можно назвать такие как привязанность к земле, народу, родителям, семье, гостеприимство, уважение к старшим, милосердие, справедливость, а также быть верным в дружбе, не иметь притензии на чужие земли и чужое добро.

Эти богатые духовно-культурные ценности азербайджанского народа играют важную роль в социально-экономическом развитии страны. В последние годы, наблюдаемый в стране наряду с социально-экономическим развитием, духовный подъем, характеризуется активизацией духовно-культурных ценностей нашего народа, повышением их роли в жизни наших граждан. Естественно, что все это происходит не само по себе. Их реализация – результат целенаправленной государственной политики. Сохранение и развитие богатых духовно-культурных ценностей, культуры нашего народа в условиях глобализации, одна из приоритетных задач внутренней политики нашего государства. Как указывал наш общенациональный лидер Гейдар Алиев, именно духовно-культурные ценности возвышают каждый народ, делают его знаменитым.

В последние годы одним из важных шагов, предпринятых нашим государством по сохранению и развитию богатых духовно-культурных ценностей нашего народа, стало создание Распоряжением Президента Азербайджанской Республики от 28 февраля 2014 года Службы Государственного советника по межнациональным вопросам, вопросам мультикультурализма и религии. Следующими шагами в этом направлении стали создание указом Президента Азербайджанской Республики от 7 мая 2014 года Фонда «Знание» и создание указом Президента Азербайджанской Республики от 15 мая 2014 года Бакинского Международного Центра Мультикультурализма.

Зиглинде Хартманн – профессор, президент Фонда Освальда фон Волкенштайна (Германия):

То, что Азербайджан является мультикультуральным обществом, и мультикультурализм стал образом жизни азербайджанцев, я хотела бы показать, опираясь, в первую очередь, на свой опыт в этой стране. В 2007 году я была приглашена в Баку в связи с разработкой проекта по развитию межкультурного сотрудничества и созданием кафедры Немецкой филологии в БСУ. Осуществление этих двух крупных проектов стало причиной моего приезда в Баку дважды в год на несколько недель.

В первую очередь хочу рассказать о проекте, над которым мы совместно работаем с моим азербайджанским коллегой. Бывший ректор Бакинского славянского университета проф. Камал Абдуллаев предложил мне совместную работу над совершенно новым проектом на основе двух средневековых эпосов – Китаби Деде Горгуд и эпоса о Нибелунгах. В целях выявления общих черт между этими двумя эпосами, посредством современных коммуникаций мы стали собирать исследователей с Запада и Востока. Основная цель межкультурного сравнения – определить возникновение особенностей германского и азербайджанского культурного развития.

Я специалист по сравнительной литературе. Как руководителю известной научной ассоциации, мне удалось наладить сотрудничество в нескольких межкультурных сферах в Западной и Восточной Европе. Однако прежде нигде я не сталкивалась с существующим в Азербайджане гостеприимством и искренним желанием создать новое измерение взаимного сотрудничества. Поэтому я согласилась приступить к этой сложной работе. Данный проект требовал и требует больших усилий, так как мы вынуждены были собрать вместе исследователей не только с Запада и Востока, но и представляющих такие разные сферы, как тюркология и германская литература средних веков. Кроме того, нам пришлось столкнуться с трудными проблемами контактов, так как мы приняли азербайджанский и немецкий языки в качестве рабочих языков конференции. Наконец нам удалось решить большинство финансовых и технических проблем. Вместе с тем, мы понимали, что нам еще многое предстоит сделать. Так, 80-летняя изоляция друг от друга стран западного мира и Советского Союза привела к развитию разных научных методов и целей.

Трудно отдалиться от ближайшего прошлого одним лишь рукопожатием или проведением одной конференции. Однако, работая вместе на протяжении

7 лет, мы убедились в том, что длительность прошлого, истории представляет нематериальное (то есть духовное) значение, и оно важно для создания общего будущего. Сейчас становится ясно, что профессор. Камал Абдуллаев был воодушевлен научной идеей, открывающей новые необходимые пути для создания общего будущего совместной истории. Наша общая конференция и публикация материалов конференции выступают как нематериальная поворотная точка на новом пути нашего взаимного сотрудничества и взаимопонимания. Хотя мы добились общих совместных успехов, тем не менее, основную роль в достижении этой первой цели сыграли инициатива и гостеприимность Азербайджана.

Этибар Наджафов:

Вы отметили, что ваша педагогическая деятельность в Бакинском славянском университете также показала, что Азербайджан является мультикультурным обществом,

Зиглинде Хартманн:

Совершенно верно, когда я впервые пришла в Бакинский славянский университет, то была очарована добрым отношением всех сотрудников факультета. Хотя на филологическом факультете не было «кафедры» германской филологии, тем не менее, все преподаватели встретили меня с большим интересом и дружелюбно, в поддержку того, что я буду развивать в университете немецкий язык и культуру. Это явилось для меня очень позитивным сюрпризом, так как, несмотря на то, что большая роль немцев в развитии мировой культуры, науки и экономики широко признается всеми, но вот уже много лет интерес к немецким исследованиям в Западном полушарии снижается.

Самым большим сюрпризом явилось назначение меня 2 марта 2010 года Бакинским славянским университетом профессором этого университета. Я, ректор университета и декан филологического факультета пришли к общей договоренности о создании на основании новых европейских болонских правил, первой в Азербайджане кафедры Германской филологии. Однако решение данного вопроса оказалось сложнее реализации первого германо-азербайджанского двустороннего научного проекта. Нам необходимо было изыскать средства для организации новых классных комнат, приобретения нового учебного оборудования, книг и соответствующих учебных материалов. На первый взгляд это казалось невозможным, но мои азербайджанские

партнеры настолько охотно включились в это дело, что мы получили необходимую помощь от соответствующих азербайджанских министерств, посольства Германии в Азербайджане, Германской академической службы обмена (DAAD) и фонда Оствальда фон Волкенштайн-Гезелшафт. В 2010 году, когда мы приступили к реорганизации кафедры, всего 10 студентов специализировались по германской филологии, сегодня в 2014 году, число таких студентов приближается к 100. Кроме того, мы уже подготовили два выпуска бакалавров, дипломы которых признаются Министерством науки Германии. DAAD выделил для наших студентов более 20 стипендий. Двое из этих студентов были удостоены стипендии для получения образования в магистратуре по специальности «Германистика» в Майнцском и Берлинском университетах.

Еще раз хочу отметить, что необыкновенные качества моих партнеров в Азербайджане порадовали меня и произвели приятное впечатление. Помимо их доброго отношения к иностранцам, гостеприимства, желания поделиться с нами своим культурным наследием, они серьезно подходят к любому обговоренному нами вопросу.

Этибар Наджафов:

Проявляла ли себя мультикультуральная атмосфера в Азербайджане в ваших личных встречах со студентами, с местным населением в целом?

Зиглинде Хартманн:

Конечно, однако, в первую очередь хочу отметить, отношение моих студентов к немецкой литературе, исследованиям немецких ученых. Но и за пределами университета – в магазине, ресторане или музее, повсюду, где мне пришлось побывать, я была свидетелем того, что азербайджанцы стараются наладить дружеские отношения с иностранцами. Я еще раз убедилась в том, что общая атмосфера характеризуется религиозной или этнической толерантностью. А это является самым чувствительным фактором с точки зрения общего вопроса установления мирных отношений, в пределах глобального научного сообщества.

Арье Гут – Эксперт в области международных отношений (Израиль):

Профессор Хартманн, опираясь на свой личный опыт, показала, что, тот факт, что Азербайджан является мультикультуральным обществом, вытекает из духовных ценностей азербайджанского народа. Современный, светский и

сильный Азербайджан является подлинным образцом межцивилизационного и межрелигиозного диалога

Азербайджан был и является родиной для представителей многих религий и народов. На древней земле Азербайджана существовали иудаизм и ислам, огнепоклонничество и христианство. Эта земля и сегодня продолжает излучать невероятное стремление к толерантности и веротерпимости. Есть очень важный исторический факт, о чем я часто с гордостью говорю с израильской политической и академической элитой, это то что в первом правительстве Азербайджанской Демократической Республики, которая была первой парламентской республикой на всем мусульманском Востоке, было два представителя еврейского народа – министр здравоохранения и министр продовольствия, а за всю историю АДР в правительстве было 4 представителя народа Израиля, что свидетельствует об особом отношении к евреям в Азербайджане.

Осуществление сегодня руководством Азербайджана политики толерантности и популяризация этой идеи, создание Бакинского Международного Центра Мультикультурализма являются отражением стратегии, направленной на сохранение толерантности и политики мультикультурализма азербайджанского государства, ее дальнейшего развития и пропаганды в мире на великолепном примере модели современного и сильного Азербайджана, тогда как в Европе мультикультурализм потерпел неудачу. Факт провала политики мультикультурализма в Европе в частности отмечают канцлер Германии Ангела Меркель и премьер-министр Британии Дэвид Кэмерон.

На фоне этнического национализма и шовинизма в соседней Армении, в Азербайджане наблюдается процесс возрождения и развития 20-тысячной еврейской общины, ее культурной и религиозной жизни. Еврейская община является одной из самых активных и влиятельных религиозных общин Азербайджана. Как гражданин Государства Израиль могу с гордостью сказать, что руководство Азербайджана проявляет заботливое и теплое отношение к традициям еврейской общины Азербайджана, история которой насчитывает 2500 лет. Государство Израиль высоко ценит теплое и несравнимое ни с какой, другой страной отношение народа и руководства Азербайджана к еврейской общине. Выступая три года тому назад в израильском парламенте, я сказал: «Толерантность и мультикультурализм это образ жизни для Азербайджана, который превратил Азербайджан в многонациональную и многоконфессиональную страну, морально-нравственный потенциал которой

сегодня является предметом международного признания. В Азербайджане никогда не было антисемитизма и я, как выходец из Азербайджана горжусь этим фактором толерантности. Азербайджан является подлинным образцом межцивилизационного диалога. Покажите мне еще одну страну - мусульманскую или христианскую, где под патронажем Президента и Первой леди страны были построены две синагоги и самый большой образовательный еврейский центр на Южном Кавказе. Думаю, второй такой страны вы просто не найдете».

Александр Нестеров – заведующий кафедрой европейских исследований Института политических наук Уральского федерального университета имени первого президента России Б.Н.Ельцина (Россия):

Говоря о политике мультикультурализма руководства Азербайджана, господин Арье Гут отметил, что главы правительств Германии и Англии признали, что мультикультурализм потерпел в этих странах крах. Чтобы понять причины развития политики мультикультурализма в Азербайджане и краха в странах Европейского Союза, мы должны, в первую очередь, выявить отличительные стороны этой политики в Азербайджане и в странах Европейского Союза.

Чем отличается мультикультурализм в Азербайджане от мультикультурализма в странах Европейского Союза? Казалось бы, мультикультурализм и есть мультикультурализм, то есть автономное сосуществование различных культур на едином пространстве, при сохранении их особенностей, традиций, обычаев, но анализ исторической и политической ситуации показывает глубокие различия в понятии «мультикультурализм» применительно к Европе и к Азербайджану.

Европа, естественно, является регионом, где сосуществует множество этносов, культур и традиций. Тем не менее, в историческом смысле о мультикультурализме в Европе можно было говорить только применительно к европейским евреям, которые проживали в европейских странах, но сохраняли свою религию, свои традиции, свою письменность. В то же время европейская христианская цивилизация относилась крайне нетерпимо ко всем, кто не принимал ее базовых устоев, и в лучшем случае евреи были вынуждены жить отдельно (отсюда понятие «гетто») и были существенно ограничены в правах, в худшем случае (как это было в государствах Испании в начале XVI века) иноверцев просто изгоняли за пределы государства. Тенденцией развития европейских стран в XIX – первой половине XX вв., было формирование

национальных государств (в идеале – мононациональных государств, государств-наций), в результате которых для представителей иных этносов просто не оставалось места. Исключением была Австро-Венгрия, которую можно рассматривать как попытку реализации интеграционного проекта для народов Центральной Европы, причем проекта, основанного именно на формировании пространства мультикультурализма, объединяющего представителей западной и восточной форум европейской христианской цивилизации, а также еврейское население Центральной Европы. Однако, в условиях подъема волны «романтического национализма», австрийский интеграционный проект оказался несвоевременным и был разрушен в ходе Первой мировой войны.

В Европе реально о мультикультурализме заговорили только в последней трети XX века. Это было связано с притоком эмигрантов из стран Африки и Арабского Востока, не желавших принимать нормы и традиции жизни европейской цивилизации. Толерантность, ставшая одним из постулатов современного Европейского Союза, превратилась в угрозу для самого существования традиционной Европы: мигранты не просто требовали признать за ними право соблюдать свои традиции, но и требовали поставить их нормы и обычаи выше законов принимающих стран. Агрессивный национализм мигрантов вызвал ответную реакцию в странах Европы и сформировал устойчивую тенденцию к развитию ксенофобии среди коренного населения европейских стран. Именно поэтому лидеры стран ЕС заговорили о провале политики мультикультурализма в Европе.

Ситуация в Азербайджане принципиально отличалась (и отличается) от европейской. В историческом смысле пространство Азербайджана (в широком смысле этого термина) всегда являлось местом пересечения цивилизационных, культурных, этнических и религиозных традиций. Поэтому сосуществование различных (даже в цивилизационном отношении) культур сохранялось на этом пространстве на протяжении многих веков. И современный Азербайджан показывает пример успешной реализации политики мультикультурализма, где представители различных этнокультурных групп не только не агрессивны по отношению друг к другу, но и успешно сосуществуют и сотрудничают. Сосуществование таких народов как Тюрки (собственно азербайджанцы), ираноязычные талыши, евреи Губы, старообрядцы Ивановки, является примером успешной реализации политики мультикультурализма в Азербайджанской Республике.

Сандро Тети – политолог и издатель (Италия):

Поддерживая мысль Александра Нестерова относительно того, что для эффективной реализации политики мультикультурализма в Азербайджане важную роль играют благоприятные исторические и географические условия, а также успешное осуществление этой политики, хочу отметить, что я в первые услышал о мультикультурализме, когда еще не был в Азербайджане. В дальнейшем я открыл эту страну и его истинный, глубокий мультикультурализм. Эта страна, где несколько этнических групп – азербайджанцы, лезгины, русские или талыши, одновременно мусульмане, ашкенази и горские евреи, христиане католики, ортодоксы и протестанты бок о бок мирно живут с бахаи в условиях взаимной толерантности. Римский Папа Иоанн Павел II 2002 году посетил эту страну. Ни в одной мусульманской стране мира скептический человек не ощущает себя настолько свободно и безопасно как здесь. Азербайджанский мультикультурализм не ограничивается этническим или религиозным мультикультурализмом. В европейской и итальянской истории есть азербайджанский след. Этот след был долгие годы забыт. Я вспоминаю партизана Михайло и других воинов антифашистов - азербайджанцев, отдавших свои жизни в Италии в годы II мировой войны. Я испытываю гордость от того, что лично нашел фотографии азербайджанских партизан в архивах Рима. В последствие эти фотографии были размещены в книге Михаила Талалая, посвященной азербайджанским партизанам. Я говорю об этом для того, чтобы подчеркнуть важность открытия и распространения на Западе культуры таких стран как Азербайджан.

Хотел бы поделиться с вами высказыванием известного итальянского ученого по средневековью проф. Франко Кардини: «Мы должны осознать, что за последние десятилетия мусульманский мир принес не только нефть и терроризм, в то же время мы получаем из Китая не только фальшивые бренды и промышленные продукты, Африка посылает в Европу не только голодных и ищущих надежд иммигрантов. Гомер, Данте и Шекспир, заново интерпретируясь иранскими, азербайджанскими, японскими и другими учеными бумерангом возвращаются к нам из Востока. Итальянские центры научных исследований заполнены студентами и молодыми специалистами, прибывшими из Африки, Китая. Восток сегодня возвращает нам то, что было у нас. Но, возвращенное ими, смотрится несколько по-другому и богаче. Восток, наряду «с составлением Запада заново», продолжает делиться своей великой культурой, которую мы знаем плохо или вовсе не знаем. Вергилий, Микеланджело и Моцарт продолжают вдохновлять азербайджанских

студентов. Настало время, когда Деде Горгуд, этот азербайджанский Гомер, должен вдохновлять итальянских и европейских студентов. Деде Горгуд поможет нашим студентам понять Гомера. Они дополняют, и будут дополнять друг друга. Когда Деде Горгуд будет одинаково изучаться нашими детьми – азербайджанской, итальянской и европейской молодежью, мы утолим свою жажду в «универсальной культуре».

Эти слова взяты из предисловия к недавно опубликованному в Италии роману вашего писателя Кямала Абдуллы «Неполная рукопись», написанного известным в мире знатоком средневековья профессором Ф.Кардини. И эти слова – дорога, ведущая к настоящему мультикультурализму.

Камал Абдулаев:

Считаю, что настало время, когда государства в свои доктрины национальной безопасности (экономическая безопасность, энергетическая безопасность, информационная безопасность, экологическая безопасность, техногенная безопасность, продовольственная безопасность и т.д.), которые утверждают и защищают их существование, должны включить новый компонент безопасности. Этот компонент можно назвать мультикультуральной безопасностью и он охватывает широкий нравственный спектр. Можно с уверенностью сказать, что сегодня Азербайджан превратил свою мультикультуральную безопасность в систему и переживает ее серьезную, ответственную и важную фазу.

Этибар Наджафов:

Итак, главное общее мнение, к которому мы пришли во время сегодняшних обсуждений, заключается в том, что социально-экономическое развитие Азербайджана на современном этапе происходит на фоне духовного подъема нашего народа. Связывать успехи, достигнутые нашей страной в социально-экономической сфере, исключительно с ее богатыми природными запасами неверно. Одной из основных причин этого успеха являются духовные ценности нашего народа. Еще более умножаясь под влиянием социально-экономического развития, наши духовные ценности не только сопровождают это развитие, но и выступают как одна из основных его причин. Как здесь уже было сказано, никакой экономический скачок не происходит изолированно от духовного подъема. И наоборот, тщетно искать духовной полноты там, где нет экономического скачка. Эти два фактора гармонично дополняют друг друга.

До встречи на очередном «круглом столе», вокруг очередной темы.

«Socio-Economic and Spiritual Development in Harmony in Present-day Azerbaijan»

«Yeni Azərbaycan» qəzeti - 20.09.2014

«Бакинский рабочий» qəzeti - 01.10.2014

«The world of communications» qəzeti - 03.10.2014

From the editorial staff

The socio-economic development of a country is a major driver of its cultural and spiritual development. On the other hand, historical experience shows that a state that has a high level of cultural and spiritual development has a favourable foundation for socio-economic development.

Azerbaijan is consolidating its regional leadership in terms of socio-economic development, and has become a global leader in its rate of economic development. At the same time, Azerbaijan is on a steady upward curve in spiritual terms. But those who are jealous of the socio-economic development of our country cannot or do not want to admit the role of the spiritual factor, the high spiritual and cultural values of our nation in its socio-economic achievements. They associate the socio-economic development of Azerbaijan only with its hydrocarbon resources and deny the role of the spiritual factor in this development. Is this really the case? Could economic development happen in isolation, in a vacuum?

The virtual round table, «Socio-Economic and Spiritual Development in Harmony in Present-day Azerbaijan», addresses these very questions, discussing the relationship between the socio-economic and spiritual development of

Azerbaijan

Etibar Najafov: Professor, Chief Advisor to the Service of the Counsellor of State of the Republic of Azerbaijan for Multiculturalism and Interethnic and Religious Affairs (Azerbaijan):

The socio-economic development of Azerbaijan during the independence period is associated with the national leader Heydar Aliyev. In a very short time Azerbaijan became a regional leader thanks to the socio-economic reforms carried out under his guidance. In new historical conditions, President Ilham Aliyev has successfully continued the domestic and foreign policies of national leader Heydar Aliyev and raised Azerbaijan's achievements to a new level in all fields.

A rapid growth rate has been observed in all the country's macro-economic development indices since 2003. Azerbaijan has become one of the leading countries not only in the region, but in the world, in terms of its economic development rate. Gross domestic product increased 3.4-fold, the non-oil sector of the economy 2.6-fold and budget revenue 16-fold, and more than 170 billion US dollars have been invested in the country. Thanks to its economic achievements, in just 10 years Azerbaijan moved from a low-income economy to an upper-middle-income one in the World Bank rankings.

These economic achievements have, of course, significantly improved the population's standard of living. The poverty level has fallen from 49% to 5.3%, and unemployment to 5%, while incomes have increased 6.5-fold. These achievements are highly appreciated by international organizations and influential rating agencies. For instance, the World Economic Forum's Global Competitiveness Report for 2014-15 ranked Azerbaijan 38th out of 144 countries. What is behind these figures? What are the reasons for the economic upswing in the country? Is it only related to oil, gas and other natural resources, as our ill-wishers claim? Is this process happening by itself, or is it coupled with a serious, managed spiritual upswing?

Kamal Abdullayev – full member of the Azerbaijan National Academy of Sciences, Counsellor of State of the Republic of Azerbaijan for Multiculturalism and Interethnic and Religious Affairs (Azerbaijan):

The subject of this round table is very important. Sometimes the speed of our political and economic development distracts our attention from the real achievements in culture, spirituality and multiculturalism. But it should be regarded as axiomatic that an economic upswing cannot happen in isolation from

a cultural upswing, and vice-versa, there is no point looking for spiritual integrity where there is no economic upswing. We can speak about real social progress only when all these factors complement each other in harmony.

Historically, Azerbaijan is a place where the criteria of cultural integrity have triumphed. Of course, spiritual potential reveals itself to a different extent and in different ways depending on the «atmosphere» of each period. Although well-known, serious problems are still hanging over us, the period of independence has been a period of the realization of our deepest potential in the economic and cultural fields. Our spirituality successfully goes hand in hand with our economic achievements. This fact cannot be denied.

Etibar Najafov:

Foreign guests are also taking part in this round table. I wonder how Azerbaijan is seen through the eyes of an Indian professor living in far-away Brazil.

Sudha Swarnakar – Professor at Paraiba State University (Brazil):

After I first attended the Comparative Literature Conference at Baku Slavic University in 2006, I became part of Baku Slavic University and Comparative Literature Association in spirit. Since then I have visited Azerbaijan several times. I took part in the round table on multiculturalism at the Baku International Humanitarian Forum in October 2013. The obvious hospitality of Azerbaijan, rapidly developing Baku, its population of different races, religions and nations captured my attention from my first visit. During the Humanitarian Forum in 2013, I had the opportunity to stay longer than on previous trips and visited some regions. I had the chance to meet ordinary Azerbaijanis and feel their tolerance towards other cultures together with their protectiveness of traditions and cultures. My acquaintance with other multicultural societies allows me to approach the Azerbaijani people and their multicultural society from a comparative standpoint. I would like to highlight two aspects in particular. At first glance, these aspects do not seem so important, but they show that the multicultural spirit is deeply rooted in the Azerbaijani people. The first aspect is the rich Azerbaijani cuisine that reflects a mixture of Russian, Turkish and Arabian flavours. The second is the unparalleled music of Azerbaijan. The availability of various delicious vegetarian dishes in a country with a predominantly Muslim culture is of great interest to me. I never imagined that I would be served an excellent vegetarian meal in Naftalan, one of the remote areas of Azerbaijan.

As part of the Humanitarian Forum I had the chance to visit Ganja, Azerbaijan's

most beautiful city during the Soviet period. A multicultural festival was under way at the time in Ganja. Musicians demonstrated their skills, and carpets and ceramics were on display. Along with its cultural diversity, the festival was a shining example of different ethnicities and religious communities living together. The festival showed that a country situated at the centre of the East and West and the intersection of different civilizations lives and breathes multiculturalism.

In Naftalan, I stayed among people from different religions and cultures. I saw Muslims and Christians living in harmony side by side and making good use of the rich Naftalan oil. I was the only Indian having treatment in Naftalan. Both the staff and the patients treated me very well. I see that European countries such as France, Germany and England consider immigrants a threat to their identity and oppose them, while Azerbaijan convinces the world to give multiculturalism a chance. In his speech at the opening of the Forum, the President of Azerbaijan, Mr Ilham Aliyev, was quite right to say that, although Azerbaijan is a country with a Muslim majority, it can serve as a shining example of ethnic and religious tolerance for the whole world.

Kamal Abdullayev:

Today, we and our foreign friends can see the cleansing and improvement of the spiritual atmosphere in Azerbaijan day by day and can speak of its specific parameters. Yes, Azerbaijan is changing today. Our cities and villages are becoming more beautiful and flourishing with new buildings, streets and avenues, squares and parks. Rapid economic development is happening before our eyes. But are these the only things that are changing?

Over the last 10 years, as a representative of the President I visited the remotest villages of our country where together with my colleagues I met ordinary people and intellectuals. We remember well the time 10 years ago or more, the first years of independence. We met more or less the same response from people during these visits: «Welcome to our village, but we do not need any representative, we have only one candidate, Ilham Aliyev.» The people's frankness and hopes for the future were impressive. Moreover, as representatives we wanted to find out the wishes and needs of ordinary people during these meetings. As they responded to our questions, people of course expressed their intentions and made requests. I remember well that absolutely all the requests made by people living in the remotest villages or regional centres 10 years ago were personal. Some concerned their children's problems, some the repair of houses, and some the need for jobs.

Recently, since I began to serve as State Counsellor, I have again visited different regions of Azerbaijan – border and mountain villages, regions, big cities. I have met religious people in mosques, churches, synagogues and temples. I have exchanged opinions with intellectuals in regional centres and remote village schools. I have asked again about the needs and intentions of ordinary people. We have received many requests as well.

You know, this time people only made requests of a public character. No one made any request regarding their own interests. All the requests concerned schools, the education and spiritual and ethical development of our youth and teenagers, television and the press, roads and construction work, the country's domestic and foreign policy, the creation of a worthy civil society in tandem with the development of Azerbaijan. This is a clear sign of the harmonious development of Azerbaijan. Now public interests prevail over private ones.

Today, it is not only our cities, roads and parks that are changing, but our population that is changing inwardly too. Of course, this change and spiritual improvement is happening successfully in tandem with the economic upturn. This is the most important aspect of our discussion.

President Ilham Aliyev regards multiculturalism, which is one of the major directions in the spiritual development of Azerbaijan, as state policy. It is true. Our great leader Heydar Aliyev, who was the political founder of multiculturalism here, affirmed its different aspects with legal provisions. He regarded the spiritual richness of Azerbaijan as the product of the amalgamation and flourishing of the ethnic groups, cultures and languages here. Today, Azerbaijan's leader successfully continues this policy. The very different parameters of spiritual enrichment can be easily observed in Azerbaijan.

Etibar Najafov:

Multiculturalism has deep historical roots in our country. Academic research and promotion are very important. The President's order on establishing the Baku International Multiculturalism Centre is a logical continuation and prime example of this strategy.

Kamal Abdullayev:

That is correct. I would like to tell a story. I think that alongside the large amount of academic research to be done in the field of multiculturalism this shining example is a fine illustration of the multicultural atmosphere of our country.

I met a rabbi in one of the synagogues in Azerbaijan. He spoke about his synagogues and coreligionists. Then he told me the following story:

Approximately eight to nine years ago, a rabbi who lived and worked in a European country was assigned a position in Baku. The news came as a disaster for him. What will happen to me? How will I work in a Muslim country? What torments and deprivations will I face in this distant, unfamiliar Baku? The hesitation and agonising doubts made him ask his superiors not to send him to Baku. But they did not sympathize with the rabbi and sent him anyway. The rabbi came to Baku.

This is the first part in our three-part story. I will not say anything about the second part concerning his years in an Azerbaijani synagogue, because soon you will be able to imagine it.

The third part of the story is that the rabbi applied to the state for Azerbaijani citizenship. What is this? It is a demonstration of Azerbaijani spirituality today, a concrete example of real Azerbaijani multiculturalism.

President Ilham Aliyev has said many times that Azerbaijan's main task today is to convert the oil factor into human capital. These words have very deep meaning. Today Azerbaijani oil is not only for the citizens of Azerbaijan; it is for every human being who deserves it. The Heydar Aliyev Foundation demonstrates this strategy in its international activities: it addresses problems not only in our society, but also pays great attention to cultural work in foreign countries. If we look at the broader picture, we see that we now live in a more humane, more generous, more impartial, more tolerant society. Today we are more aware of the fates of other nations. We are more open to the world. We accept human ideas and values more openly. Above all, these spiritual trends are developing.

Urkhan Alakbarov, full member of the Azerbaijan National Academy of Sciences, Rector of the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan (Azerbaijan):

President Ilham Aliyev's valuable idea on the conversion of the oil factor into human capital, referred to by Mr Abdullayev, has practical importance for the socio-economic development of our country now. The conversion of the oil factor into human capital enables the development of human potential, which, as the most significant of the strategically important, inexhaustible and constantly improving resources, has always been and remains the determining factor in development. Recently, the dependence of countries' development and their

people's standard of living and welfare on skills and knowledge has revealed the importance of the human factor once again.

National leader Heydar Aliyev always considered human potential to be the driving force, the central and decisive factor, in development in all fields. It was his initiative in the newly independent Azerbaijan Republic to constantly monitor the state of human development, in the modern understanding of it, and for the first time to manage the human development process on the basis of analyses and evaluations. The first UN report on human development in Azerbaijan was published in 1995. National leader Heydar Aliyev presented it himself to the world community and international organizations. With his exceptional knowledge, skills and experience in managing human potential, he paid special attention to this internationally important project in the newly independent country. As a result, the 1996 UN report on human development in Azerbaijan was considered one of the most successful worldwide, as it introduced innovations to the theory and practice of the development process. This successful policy is being developed by the country's President, Ilham Aliyev. As you know, three main areas affect the human factor: knowledge, health and economic indices. All these areas are developing successfully in the country. As a result, in 2010 the Azerbaijan Republic was included in the «high human development» group of countries in the UNDP's Human Development Index. Until then, it had been classified in the «medium» group. In addition to the role of state authorities in implementing the decisive and innovative development strategy of President Ilham Aliyev, the role of civil society, especially the Heydar Aliyev Foundation and its President, UNESCO and ISESCO Goodwill Ambassador, Parliamentary Deputy Mrs Mehriban Aliyeva, should be specially noted.

In official World Bank and UN reports our country has outstripped Greece, the USA, Switzerland, Spain, Italy, Israel and other leading states in terms of the quintile coefficient adopted as the indicator of social justice in society. Thus, the subject of our debate shows once again that economic indicators develop in tandem with spiritual indicators.

Paolo Del Bianco – architect, president of the Romualdo del Bianco Foundation (Italy):

The ideas of the speakers before me about Azerbaijan's achievements in both socio-economic and spiritual development are recognized today all over the world. I have visited Azerbaijan 11 times and on every visit I have witnessed the great development and changes here.

All these changes are reflected in the progress of cultural and spiritual development in tandem with the socio-economic development of your country. When I talk about the cultural and spiritual development of Azerbaijan, I am referring first of all to the active involvement of the country's leadership in cultural events of world importance and in hosting such events. All this allows me to say that Azerbaijan is experiencing its renaissance.

Etibar Najafov:

To reinforce what Mr Del Bianco and others have said, the development observed in our country is not limited to the political, economic and social areas. It is accompanied by spiritual revival. This spiritual revival is happening in tandem with the socio-economic development of our country and is one of its main causes. The spiritual revival is reflected in the realization of the spiritual and cultural values of our people.

These values include close attachment to the land, people, parents and family, hospitality and respect for elders, kindness, justice, sharing, loyalty in friendship, and not coveting the land and property of others, and other such values. As you know, there are thieves among states just as there are thieves among people. They take what belongs to others and try to «justify» it in a myriad different ways.

These rich spiritual and cultural values play a major role in the socio-economic development of the country. The spiritual revival that has accompanied socio-economic development in our country is marked by the revitalization of the spiritual and cultural values of our people and their increased role in the life of our citizens. Naturally, all this does not happen by itself. Their revitalization is the result of state policy. The protection and development of rich spiritual and cultural values, of the culture of our people as a whole, in the globalizing environment is a priority in our state's domestic policy. So, as the national leader Heydar Aliyev said, spiritual and cultural values raise up a people.

One of the most important steps taken recently by our country in the protection and development of its rich spiritual and cultural values is the creation of the Service of the Azerbaijan State Counsellor for Multiculturalism and Interethnic and Religious Affairs, by decree of the President of the Republic of Azerbaijan, dated February 28, 2014. And the next step in this direction was the creation of the Knowledge Foundation under the President of the Republic of Azerbaijan, created by presidential decree on May 7, 2014, and the Baku International Multiculturalism Centre, created by presidential decree on May 15,

2014. All this aims to make the rich panorama of the spiritual infrastructure of our country more clearly visible and to promote its study and development.

Sieglinde Hartmann – professor and president of the Oswald von Wolkenstein Gesellschaft (Germany):

First, I would like to show from my own experience that Azerbaijan is a multicultural society and that multiculturalism has evolved into the way of life of Azerbaijanis.

In 2007 I was invited to Baku in connection with a project on the development of intercultural cooperation and creation of the Chair of German Philology at Baku Slavic University. These two projects were the reason for my first two trips to Baku, each of several weeks' duration.

First of all, I would like to speak about the project that my Azerbaijani colleagues and I developed on intercultural cooperation. Mr Kamal Abdulla, former rector and professor of Baku Slavic University, suggested I work jointly on a completely new project on two epics from the Middle Ages – the Book of Dada Qorqud and the Song of the Nibelungs. Using modern communication technology, we brought together researchers from West and East to look into common features in these two epics. This gave us a general basis for intercultural comparison. The purpose of intercultural comparison is to determine the origin of specific features in the development of German and Azerbaijani culture.

I am an expert in comparative literature. As the head of a well-known academic association, I have carried out projects to develop intercultural cooperation in Western and Eastern Europe. However, I have never met such hospitality and such a sincere desire to generate new mutual cooperation as in Azerbaijan. Therefore, I agreed to start this difficult job. Actually, this project required and continues to require considerable effort, because we have had to bring together researchers not just from West and East, but from different fields – Turkic studies and medieval German literature. In addition, we faced communication problems, because we took Azerbaijani and German as our conference's working languages. We eventually solved the majority of financial and technical problems. However, we realized that there was a lot of work to be done. Eighty years of isolation from one another mean that the West and Soviet countries have developed different academic aims and ways of working.

We must be absolutely clear about this: it is not possible to part with the past by shaking hands or holding a conference. However, by working together for seven years we became sure that the past and long duration of history play an immaterial (i.e. spiritual) role and this is important in building a common future.

Now it is clear that Professor Kamal Abdulla encouraged the opening of new ways necessary for the creation of a common future in joint history. Our joint conference and the publication of the conference papers can already be seen as a turning point in our mutual cooperation and understanding. Though our achievements are shared and were made together, it was Azerbaijan's initiative and hospitality that played the main role in achieving our goals.

Etibar Najafov:

You mentioned that your teaching at Baku Slavic University also showed that Azerbaijan is a multicultural society.

Sieglinde Hartmann:

That's right. When I visited Baku Slavic University for the first time, I was delighted with the reception I received from everyone in all the faculties. Though there was no «chair» of German philology in the philology faculty, all the lecturers were very interested in me and very friendly as I was to develop German language and culture at the university. This came as a pleasant surprise to me, as, in spite of the major, acknowledged role of Germans in the development of world culture, science and economy, interest in German research in the Western hemisphere is waning.

The biggest surprise for me was the invitation to take up the post of professor at Baku Slavic University on March 2, 2010. The rector, dean of the philology faculty and I came to a joint decision on creating Azerbaijan's first Chair of German Philology based on the new European Bologna principles. However, this was much harder to see through than organization of our first joint project between Germany and Azerbaijan. We had to find resources for new classrooms, teaching equipment, books and training materials. At first glance it seemed impossible. But my Azerbaijani partners got stuck into this work with such enthusiasm that we received the necessary support from the relevant ministries of Azerbaijan, the German Embassy in Azerbaijan, the German Academic Exchange Service (DAAD) and the Oswald von Wolkenstein Gesellschaft. When we began to restore the chair in German in 2010, ten students in all were specializing in German philology. And now there are one hundred of them. In addition, we have already held two bachelor graduations, whose degrees are recognized by the German Federal Ministry of Education and Research. DAAD has already allocated more than 20 grants to our students. Two students have been awarded grants to study for Master's degrees in Germanic studies in universities in Mainz and Berlin.

Once again I would like to say that the exceptional qualities of my Azerbaijani partners were delightful and left a good impression. In addition to their friendliness towards foreigners, hospitality and desire to share their cultural heritage with us, they approach seriously any issue under consideration.

Etibar Najafov:

Did this multicultural environment in Azerbaijan show itself in your personal meetings with students and the public in general?

Sieglinde Hartmann:

Of course. To answer your question, I would like first to mention the interest of my students in German research. However, in the universities, shops, restaurants, museums, and wherever I have been in Azerbaijan, I have seen that Azerbaijanis try to establish friendship with foreigners. I was convinced once again that the general atmosphere is one of religious or ethnic tolerance. And this is a very sensitive factor in the creation of peaceful relations within the global academic community.

Arye Gut: international relations expert (Israel):

Professor Sieglinde Hartmann showed from her personal experience that Azerbaijan's multicultural society arises from the spiritual values of the people of Azerbaijan. I would like to speak about the deliberate policy of the state authorities of Azerbaijan in this respect as well as about Azerbaijan's multicultural, tolerant society and the people's spiritual values.

Azerbaijan was and remains home to several religions and ethnic groups. Judaism and Islam, fire-worship and Christianity were present in the ancient land of Azerbaijan. Today this land still shows incredible tolerance and religious patience. There is one important fact that I am proud to talk about frequently to the political and academic elites of Israel. There were two representatives of the Jewish nation in the first government of the Democratic Republic of Azerbaijan, which was the first parliamentary republic in the whole Muslim East. They were the ministers of health and food respectively. Four Jews were members of the government in the history of the Democratic Republic of Azerbaijan. This shows the special consideration for the Jewish people in Azerbaijan.

The implementation of a policy of tolerance by the Azerbaijani leadership today, the popularization of this idea and the creation of the International Multiculturalism Centre are manifestations of the strategy to maintain the tolerance

and multiculturalism policy of the Azerbaijani government and to further develop and promote this policy worldwide through the marvellous example of modern, powerful Azerbaijan. At the same time in Europe, multiculturalism is failing. This has been noted by German Chancellor Angela Merkel and British Prime Minister David Cameron among others.

The revival and development of the cultural and religious life of the 20,000-strong Jewish community in Azerbaijan contrast with ethnic nationalism and chauvinism in neighbouring Armenia. The Jewish community is one of the most active and authoritative communities in Azerbaijan. As a citizen of Israel, I am proud to say that the government of Azerbaijan treats with care the traditions of the Jewish community whose history spans 2,500 years. The government of Israel highly appreciates the sincere and friendly attitude of the government and people of Azerbaijan to the Jewish community, which cannot be compared with any other country. Three years ago I said in a speech in the Israeli parliament: «Tolerance and multiculturalism is the way of life in Azerbaijan. It has made Azerbaijan a multi-ethnic and multi-faith country, which is acknowledged by the world community. There is no anti-Semitism in Azerbaijan. Azerbaijan is a real example of dialogue of civilizations. Show me another country, Muslim or Christian, where two synagogues and a Jewish Education Centre, the biggest centre in the Southern Caucasus, have been built with the patronage of the President and First Lady of the country. I don't think you will be able to find another country like this.»

Alexander Nesterov – professor, head of the department of European Studies at the Institute of Public and Political Sciences of the Urals Federal University named after Russia's first president, Boris Yeltsin (Russia):

Talking about the multiculturalism policy of the government of Azerbaijan, Mr Arye Gut said the leaders of Germany and Great Britain have acknowledged the failure of multiculturalism in their countries. In order to understand the reason for the development of the policy of multiculturalism in Azerbaijan and its collapse in Europe, we should first determine the distinguishing characteristics of this policy in Azerbaijan and in the European Union countries.

What is the difference between multiculturalism in Azerbaijan and the EU? Multiculturalism is said to be multiculturalism, i.e. the autonomous co-existence of various cultures who maintain their features, traditions and customs. However, analysis of the historical and political situation shows deep differences in the understanding of «multiculturalism» in Europe and Azerbaijan.

Naturally, Europe is a region where many ethnicities, cultures and traditions coexist. Although historically speaking, we can talk about multiculturalism in Europe only in terms of the Jews who lived there but preserved their religion, traditions and written language. Simultaneously, European Christian civilization was very intolerant of anyone who did not accept its basic principles. At best, Jews were compelled to live separately (hence the notion of the «ghetto») and their rights were quite restricted. At worst (as in the Spanish states in the early 16th century) those of other faiths were simply driven out of the state. The development trend in Europe in the 19th and first half of the 20th century was the formation of nation states (ideally, states with one ethnic group). The minority groups in these states were displaced. Austro-Hungary was an exception and can be seen as an attempt to implement an integration project for Central European nations, based on the formation of a multicultural space, bringing together the representatives of the Western and Eastern versions of European Christian civilization and the Jewish inhabitants of Central Europe. But with the wave of «romantic nationalism» the Austrian integration project was ahead of its time and collapsed in World War I.

However, they really began to talk about multiculturalism in Europe only from the 1970s. This was related to the flow of migrants from Africa and the Arab Middle East who did not want to accept the norms and traditions of European civilization. Tolerance, which was one of the postulates of the modern European Union, jeopardized the existence of traditional Europe: migrants demanded not only the rights to observe their traditions, but demanded that their norms and customs take precedence over the laws of the host countries.

The aggressive nationalism of migrants met an appropriate reaction in the European countries and shaped a stable trend towards xenophobia among the native population. This is why the leaders of EU countries began to talk about the collapse of multicultural policy.

The situation in Azerbaijan is fundamentally different from Europe. Historically, Azerbaijan (in the broadest meaning of this term) has always been a point of intersection of civilizations, cultures, ethnic and religious traditions. Therefore, the existence of different (even in the civilizational sense) cultures was preserved in this land for centuries. Modern Azerbaijan is an example of the successful implementation of a multiculturalism policy, where representatives of various ethno-cultural groups are not aggressive towards one another, and even coexist and cooperate successfully. Turks (Azerbaijanis), Persian-speaking Talish, the Jews of Quba, the Old Believers of Ivanovka – they are all living examples of the successful multiculturalism policy in the Azerbaijan Republic.

Sandro Teti – political scientist and publisher (Italy):

Supporting the opinion of Alexander Nesterov about the important role played by the favourable historical and geographical conditions in the effective implementation of the policy of multiculturalism and also about the success of this policy, I would like to say that I first heard about multiculturalism before I had been to Azerbaijan. Later, I discovered this country and its true, deep multiculturalism. This is a country where several ethnic groups – Azerbaijani, Lezghi, Russian, Talish and others, Ashkenazi and Mountain Jews, Catholic, Orthodox and Protestant Christians, and Bahais live in peace and an atmosphere of mutual tolerance. Pope John Paul II came to this country in 2002. In no other Muslim country do sceptics feel so free and safe as in Azerbaijan. Azerbaijani multiculturalism does not stop at ethnic or religious multiculturalism: it has made its mark in the history of Europe and Italy. The mark was forgotten for a long time. I remember the well-known partisan, Mikhailo, and other Azerbaijanis who fought against the fascists in Italy in World War II. I personally am proud to have found the photos of Azerbaijani partisans in the archives in Rome. These photos were published in a book by Mikhail Talalay about Azerbaijanis who fought for Italy. I am mentioning this to show the importance of revealing and promoting in the West the culture of countries such as Azerbaijan.

I would like to share the opinion of famous professor, Italian medieval historian Franco Cardini: «We should realize that over recent decades the Muslim world has not brought us only oil and terrorism, just as we don't get only fake brands and industrial goods from China. Africa does not send only hungry, hopeful migrants to Europe. Homer, Dante and Shakespeare, re-interpreted by Iranian, Azerbaijani, Japanese, Turkish and other scholars, return to us from the East like boomerangs. Italian research centres are full of students and young specialists from Africa or China. Now the East is returning to us what we used to have. But what they are returning looks richer and rather different. The East, along with «Re-ordering the West», is continuing to share with us its great culture of which we know little, if anything. Virgil, Michelangelo and Mozart continue to inspire Azerbaijani students. It is already time for Dada Qorqud, the Homer of Azerbaijan, to inspire Italian and European students. Dada Qorqud will help our students understand Homer and vice versa. They complement and will complement each other. When Homer and Dada Qorqud are equally studied by our children – Azerbaijani, Italian and European – we can hope to quench our thirst for «Universal Culture».

These words by the famous professor and Italian medieval historian, Franco

Cardini, are from the preface to a novel by Kamal Abdulla, «The Incomplete Manuscript», which was published recently in Italy. These words are a road leading to genuine multiculturalism.

Kamal Abdulla:

I think that the time has come for states to include a new security component in their national security doctrines (economic security, energy security, information security, ecological security, technological security, food security and so on), which affirm and defend their existence. This component can be called multicultural security and would encompass a far wider moral spectrum. We can say with certainty that Azerbaijan has today turned its multiculturalism security into a system and is living through a serious, responsible, important phase in this system.

Etibar Najafov:

So, the general opinion in today's discussions is that Azerbaijan's socio-economic development in the modern period has happened in tandem with the spiritual revival of our people. It is not right to attribute our country's socio-economic achievements only to its rich natural resources. One of the main reasons for this development are the spiritual values of our people. Our spiritual values increase under the influence of socio-economic development; they accompany it and also act as one of the main drivers for it. As has been said here, no economic upswing happens without a spiritual upswing. Where there is no economic upswing, it is pointless to look for spiritual integrity. These two factors complement one another harmoniously.

Until we meet again at the next Round Table.

**Rəylər
Отзывы
Reviews**

Mənəvi istiqamətlər diqqət mərkəzindədir

Millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri akademik Kamal Abdullayevin rəhbərliyi ilə Sosial-iqtisadi və mənəvi inkişafın harmoniyası problemlərinə həsr edilmiş «Humanitar Forum ərəfəsində» başlığı altında «Бакинский рабочий» qəzetində dəyirmi masanın materialları çap olundu. Hər şeydən əvvəl onu qeyd etmək lazımdır ki, bu problem dərin elmi və praktiki əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi müasirləşmə xətti ona əsaslanır ki, ölkənin iqtisadi inkişafı onun mədəni, mənəvi, elmi inkişafını da tələb edir, başqa sözlə desək, ölkədə hər şey insan üçün edilməlidir. Neft kapitalının insan kapitalına çevrilməsi ölkənin inkişafının əsas göstəricisidir. Aydın məsələdir ki, sosial-iqtisadi və mənəvi inkişafın harmoniyasını tapmaq sadə iş deyil, bu harmonik inkişafı tapmaq üçün ciddi elmi araşdırma və analitik güc tələb olunur. Dünya hal-hazırda sürətlə inkişaf edir, burada qloballaşma, münaqişələr mövcuddur və buna görə də əldə olunmuş harmoniya balansı pozulur və onun yeni bir mərhələsinə axtarmaq lazım gəlir. Azərbaycanda çoxlu işlər görülür. Bu «Dəyirmi Masa»nın iştirakçıları da o mövqedən çıxış edirlər ki, inkişafın davamlı baş verməsi və problemlərin aradan qaldırılması elm adamlarının iştirakı ilə həll edilməlidir. Xüsusən, ölkədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin təşəbbüsü ilə keçirilən Humanitar Forum, elm, media və idarəçilər arasında əlaqənin yeni metodlarının axtarışı üzrə multikulturalizm problemləri ilə bağlı elmi müzakirələrin mərkəzinə çevrilmişdir. Bütün bunlar onu göstərir ki, bizim alimlərimiz multikulturalizmlə bağlı praktik və çox çətin problemlərin həllində yeni metodologiyaya malikdirlər və bütün dünya, elm elitəsi bizim dünya tərəfindən tanınan elmi nailiyyətlərimiz, idarəçilik, iqtisadi inkişaf və multikulturalizm modeli ilə tanış olacaqdır.

Mənim baxışlarıma görə, «Dəyirmi Masanın» məzmununda düşünməyə vadar edən bir neçə perspektivli ideyalar var: Əvvəla əlbəttə ki, Kamal müəllimin qeyd etdiyi multikultural təhlükəsizlik ideyası. Bu sahədə baş verən fikir ayrılıqları ciddi siyasi münaqişələrə və separatçılığa yol açır. Buna görə də bu sahədə mümkün destruksiya hallarına qarşı vətəndaş və ölkə təhlükəsizliyi ilə bağlı tədbirlər haqqında kompleks düşünmək lazımdır. İkincisi, ölkəmizdə olan multikulturalizm modeli hakimiyyətin bacarığına əsaslanır, hakimiyyət ənənələr və yeni reallıqlar arasında yaşama can atır. İştirakçıların qeyd etdiyi kimi, ölkədə bu sferada bir çox işlər Heydər Əliyev tərəfindən görülmüşdür. Üçüncüsü, bütün cəmiyyətlərdə

iqtisadiyyat və əxlaq, iqtisadiyyat və insanın mənəvi dünyasının çox mürəkkəb münasibətləri var. Onlar dəyişkəndir, amma onlardan cəmiyyətin sabitliyi üçün çox şey asılıdır. Bu gün dünyada qeyri-sabitlik, çoxlu sayda münaqişələr və böhranlar diqqətə cəlb edir. Ona görə də bu sahəyə diqqət ölkənin davamlı inkişafı üçün çox əhəmiyyətlidir.

Sonda qeyd etmək istəyirəm ki, Beynəlxalq Humanitar Forumun iştirakçı ölkələrinə həsr olunmuş bu yenilik davam etdirilməlidir və çox vacibdir ki yalnız ölkəmizin alimləri deyil, dünyanın elm mərkəzlərinin tanınmış alimləri də burada iştirak etsin.

İlham Məmmədzadə (Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Fəlsəfə, Sosiologiya və Hüquq İnstitutunun direktoru)

Нравственные тенденции в центре внимания

В газете «Бакинский рабочий» под заглавием «В преддверии Гуманитарного Форума» напечатаны материалы «круглого стола», проведенного под руководством академика, Государственного советника по вопросам мультикультурализма, религии и национальных отношений Камала Абдуллаева и посвященного проблемам гармонии между социально-экономическим и нравственным развитием. Отметим, прежде всего, что данная проблема значима и имеет глубоко научное и практическое значение. Курс модернизации Президента Азербайджана господина Ильхама Алиева зиждется на том, что экономическое развитие страны предполагает обновление и развитие культуры, науки, нравственности, иными словами в стране все должно делается во имя человека. Превращение нефтяного капитала в человеческий капитал и есть определяющая линия развития страны. Понятно, что поиск гармонии между социально-экономическим и нравственным развитием не простое дело, требует серьезных размышлений, научного расчета, привлечения аналитических сил. Мир сейчас развивается быстро, тут и глобализация, конфликты, а потому достижение гармонии сменяется достаточно быстро дисбалансом и поиском ее нового уровня. В Азербайджане многое делается для не прерывного развития, и на

это указывают все участники данного «круглого стола», а проблемы и противоречия разрешались бы с участием научных кадров. В частности, Международный Гуманитарный Форум, который проводится в стране по инициативе Президента Азербайджана, стал центром научных дискуссий по проблемам мультикультурализма, поиска новых научных методологий, связей между СМИ, наукой и управленцами. Его результаты показывают, что наши ученые овладевают новыми методологиями для разрешения весьма сложных в современном мире практических вопросов мультикультурализма, а весь мир, научная элита знакомится с нашими работами в сферах науки, управлении, экономического развития, с нашей моделью мультикультурализма, получившей признание во всем мире.

В тексте «круглого стола», на мой взгляд, есть несколько перспективных идей, которые толкают к размышлениям: во-первых, конечно же, идея мультикультуральной безопасности, о которой говорит Камал Абдуллаев. Противоречия в этой сфере нередко приводят к серьезным политическим конфликтам, сепаратизму. Поэтому стоит задуматься о мерах по безопасности граждан, страны в целом от возможных деструкций в этой сфере. Во-вторых, модель мультикультурализма в нашей стране основана на умении властей, элит стремиться и находить сосуществование между традициями и новыми реалиями. Многие заложены в этой сфере в стране, как отмечают участники, Гейдаром Алиевым. В-третьих, экономика и мораль, экономика и нравственный мир человека во всех обществах находятся в весьма сложных взаимоотношениях. Они изменчивы, но от них многое зависит в самочувствии общества. В мире сейчас заметен недостаток стабильности, многовато деструкций, конфликтов, кризисов. А потому внимание к этой сфере значимо для устойчивого развития страны.

В завершении хотелось бы подчеркнуть, что эта новация, посвященная актуальному для страны событию Международному гуманитарному форуму, должна быть продолжена и очень важно, чтобы в ней постоянно принимали участие известные ученые не только нашей страны, но и ученые, представляющие серьезные научные центры мира.

Ильхам Мамедзаде
(Директор Института Философии, Социологии и Права НАНА)

Focus on Spiritual Trends

Under the headline «On the Eve of the Humanitarian Forum», Bakinskiy rabochiy newspaper published a report on a round table on the problems of harmony between socio-economic and spiritual development, led by Academician and Counsellor of State for Multiculturalism and Interethnic and Religious Affairs, Kamal Abdullayev. Let us note, first of all, that this is an important problem, which has deep scientific and practical significance. The course of modernization taken by the Azerbaijani President, Mr Ilham Aliyev, is based on the interdependence of the country's economic development and the renewal and development of culture, science and spirituality; in other words, everything should be done for the good of the people. Converting oil capital into human capital is the determining thread in the country's development. It is understandable that the search for harmony between socio-economic and spiritual development is not simple; finding harmony in development requires serious reflection, scholarly calculation and the involvement of analytical forces. The world is developing rapidly; there is globalization, conflict, so the achievement of harmony quickly gives way to imbalance and a search for a new level. All the participants in the round table say that much is being done in Azerbaijan to ensure that development continues without interruption, while problems and contradictions are resolved by academics. In particular, the International Humanitarian Forum, which is held in the country on the initiative of the President of Azerbaijan, has become a centre for scholarly discussion of the problems of multiculturalism, for the search for new academic methodologies and links between media, science and executives. Its results show that our scholars possess new methodologies to resolve the extremely complex, practical issues of multiculturalism, while the whole world and the scientific elite find out about our best practice in science, management and economic development, and about our model of multiculturalism, which is recognized around the world.

I think the round table text contains several promising ideas, which give food for thought: first, of course, the idea of multicultural security, which Mr Abdullayev talks about. Contradictions in this sphere often lead to serious political conflicts and separatism. So it is worth thinking about security measures to protect citizens and countries as a whole from possible disruption in this sphere. Second, the model of multiculturalism in our country is founded on the ability of the authorities and elite to seek and find coexistence between tradition and the new reality. Much was done in this sphere in the country, as the participants note, by Heydar Aliyev.

Third, the economy and morality, the economy and people's spiritual world, have very complex interrelations in all societies. They are variable but the atmosphere in society very much depends on them. There is a lack of stability in the world at present, a great deal of destruction, conflicts and crises. So, attention to this sphere is important for the sustainable development of the country.

In conclusion, I would like to emphasize that this new departure, dedicated to a highly relevant event in the country, the International Humanitarian Forum, should be continued and it is very important that well-known scholars, not only from our own country but from the world's respected centres of learning, should take part.

Ilham Mammadzada

Director of the Azerbaijan National Academy of Sciences' Institute of Philosophy and Law

Dövlət müşavirlik xidmətinin təşkil etdiyi birinci dəyirmi masa haqqında

Xarici və yerli ekspertlərin iştirakı ilə «Müasir dövrdə Azərbaycanda sosial-iqtisadi və mənəvi inkişafın harmoniyası» mövzusunda «Dəyirmi masa»nın keçirilməsi son günlərdə ölkəmizin mədəni həyatında baş verən əlamətdar hadisələrdəndir. «Dəyirmi masa» ətrafındakı müzakirədə ölkənin coşğun iqtisadi inkişafını müşayiət edən mədəni yüksəliş, mənəvi zənginləşmə proseslərinin cərəyanı, xüsusilə də cəmiyyətdə tolerantlıq, multikulturalizm ab-havasının bərqərar olması kimi olduqca aktual problemlər diqqət mərkəzinə çəkilir.

Sirr deyil ki, Azərbaycanın coşğun iqtisadi inkişafı, onun iri regional layihələrin təşəbbüskarı və əsas icraçısı kimi çıxış etməsi, Cənubi Qafqazın aparıcı iqtisadi mərkəzinə çevrilməsi istər ölkənin ictimai fikrində, istərsə də beynəlxalq aləmdə geniş əks-səda doğurur. Çox əlamətdar bir faktdır ki, Azərbaycan Respublikası daha əvvəllərdə olduğu tək yalnız böyük iqtisadi potensiala malik etibarlı tərəfdaş kimi deyil, həm də beynəlxalq miqyasda inkişafa ciddi dəstək verən ölkə kimi tanınır. Son zamanlar fəaliyyətə başlayan Azərbaycan Respublikasının Beynəlxalq inkişafa yardım Agentliyinin xətti ilə, ayrı-ayrı qeyri-hökumət təşkilatları, xüsusilə

də Heydər Əliyev Fondunun səyləri ilə inkişaf etməkdə olan ölkələrdə həyata keçirilən bir sıra layihələr Respublikamızın təkə bölgənin güclü iqtisadi aktoru olduğunu deyil, həm də qlobal əhəmiyyətli aktora çevrilməkdə olduğunu nümayiş etdirir.

İqtisadi sahədəki bu nailiyyətlər, heç şübhəsiz, sosial-mədəni inkişaf üçün, mənəvi kamilləşmə üçün maddi-müqəddəm şərtidir. Yaxın keçmişdə geniş yayılmış bir deyim – «çörək olsa, nəgmə də olacaq» deyimini bu həqiqəti dəqiq ifadə edirdi. Lakin ictimai fikrin, ictimai rəyin büsbütün iqtisadi problemlərə köklənməsi, maddi amillərə aludəçilik, mənəvi amillərə etinasızlıq çox ağır fəsadlar verə bilər.

Son zamanlar ölkədə mənəvi tərəqqiyə, ictimai fikrin, o cümlədən siyasi fikrin, siyasi mədəniyyətin inkişafına ünvanlanan bir sıra institusional yeniliklərin – Bilik Fondunun, Multikulturalizm Mərkəzinin təsis olunması bu riskləri qabaqlamaq, cəmiyyətimizin sosial-iqtisadi və mənəvi inkişafının balanslaşdırılmasına, bu sahələrin ahəngdar inkişafına nail olmaq məqsədi daşıyır və təqdirəlayiq bir haldır ki, bütün bunlar «Dəyirmi masa» ətrafında gedən müzakirə predmetinə çevrilir.

Məsələnin digər və daha mürəkkəb olan bir cəhəti də var. Son onilliklər ərzində dünyanı bürüyən iqtisadi böhranlar, planetin istənilən məkanında insanları daimi gərginlikdə saxlayan terrorçuluğun tüğyanı, çarəsi tapılmayan kütləvi xəstəliklərin yayılması, əsrlər boyu yaşar olan və cəmiyyətdə identiklik, birlik yaradan, nəsillər arasında varislik təmin edən bəşəri dəyərlərin aşınmaya məruz qalması, tarixin acı dərslərinə etinazlığın güclənməsi istər milli, istər regional, istərsə də beynəlxalq təhlükəsizlik üçün yeni-yeni risklər, təhdidlər yaradır. İctimai elm, informasiya yayımı kanalları nəinki bu problemlərin həllində lazımi fəallıq göstərmir, onların həlli üçün səmərəli ideyalar, tövsiyələr verə bilmir, hətta bir çox hallarda qığılıcımlanan təhlükə ocaqlarına «yağ tökmək»lə məşğul olur. Buna nümunə olaraq Qərb ictimai fikrində geniş yayılmış bir konsepsiyayı – soyuq müharibə başa çatdıqdan sonra sivilizasiyaların toqquşmasının labüd olduğunu iddia edən konsepsiyayı xatırlatmaq olardı. Doğrudur, heç bir dövlət onu öz siyasi strategiyası üçün əsas kimi qəbul etdiyini bəyan etməyib. Amma son zamanlar beynəlxalq arenada cərəyan edən bir sıra proseslərin məhz bu konsepsiyadan qaynaqlandığını əyani surətdə nümayiş etdirir. Digər bir misal inkişaf etmiş ölkələrin bir çoxunda islam konfessiyasına məxsus insanlara, həmin ölkələrdə ucuz işçi qüvvəsi kimi geniş istifadə olunan miqrantlara qarşı dözümsüzlük tüğyan etməsi ola bilər. Bəzən hətta beynəlxalq təhlükəsizlik üçün bilavasitə məsuliyyət daşıyan güc mərkəzlərinin liderləri II dünya müharibəsindən sonrakı dövr ərzində dünyanın nisbətən sakit inkişafının ideya-əlaqi əsasını təşkil edən dəyərlərə, baxışlara etimadsızlıq təlqin edən bəyanatlarla çıxış edirlər. Avropada multikulturalizmin özünü doğrultmaması,

onun iflası barədəki iddialar bu qəbıldəndir.

Qeyd edilən vəziyyət imkan verir və vadar edir ki, artıq iqtisadi sahədə geniş təsir imkanları, siyasi sahədə söz sahibi olan Azərbaycan global ideoloji, mənəvi mühitə təsir etməyə səy göstərsin və biz bu gün tam əsasla iddia edə bilərik ki, ölkəmiz hazırda dünyanın mənəvi ab-havasına əhəmiyyətli təsir göstərə biləcək bir aktora çevrilməkdədir. Respublika Prezidenti cənab İlham Əliyevin beynəlxalq mədəni mübadiləyə, sivilizasiyalar, mədəniyyətlərərsəsi əlaqələrin, dialoqun güclənməsinə önəm verməsi, Bakıda dünyanın ən müxtəlif guşələrindən dəvət edilən nüfuzlu siyasətçilərin, Nobel mükafatı laureatlarının, çoxsaylı elm adamları və ictimai xadimlərin iştirakı ilə Beynəlxalq Humanitar Forumların keçirilməsi, Multikulturalizm Mərkəzinin yaradılması və fəaliyyəti, Heydər Əliyev Fondunun, onun Prezidenti YUNESKO və ISESKO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi ilə beynəlxalq miqyasda həyata keçirdiyi unikal humanitar layihələr Azərbaycanı mədəni müxtəliflik, tolerantlıq diyarı kimi dünyada tanıdır və bu da öz növbəsində ölkəmizin milli təhlükəsizliyi və davamlı inkişafı üçün münasib beynəlxalq şəraiti təmin etmək məqsədinə xidmət edir. Sübut etməyə ehtiyac yoxdur ki, təhlükələr, risklərlə dolu əhatədə, təhlükəli dünyada təhlükəsiz dövlət, təhlükəsiz milli həyat mümkün deyildir.

Hesab edirəm ki, «Dəyirmi masa» arxasında belə bir müzakirənin keçirilməsi də eyni məqsədə ünvanlanmış uğurlu addımdır və onun davamlı olması lazımdır. Bu günlərdə mətbuatda elan edildiyi kimi, BMT Baş Məclisinin 69-cu sessiyası çərçivəsində təşkilatın Sivilizasiyalar Alyansı Dostluq Qrupunun illik nazirlər toplantısında 2016-cı ildə BMT Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumunun Bakıda keçirilməsi qərarə alınib. Haqqında söhbət gedən «Dəyirmi masa» müzakirələri həmin Forumə hazırlıq platforması kimi də çox faydalı ola bilər.

Prof. Əlikram Abdullayev, Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının prorektoru

«Yeni Azərbaycan» - 17.10.2014

Информация о первом «круглом столе», организованном службой Государственного советника

Одним из самых знаменательных событий культурной жизни нашей страны стало проведение круглого стола на тему «Гармония социально-экономического и духовного развития в современном Азербайджане», с участием местных и зарубежных экспертов. В центре внимания участников дискуссий вокруг «круглого стола» находились такие актуальные вопросы, как процессы культурного роста и духовного обогащения общества, в частности, утверждение атмосферы толерантности и мультикультуризма, сопровождающиеся стремительным развитием экономики страны. Ни для кого не секрет, что бурное экономическое развитие Азербайджана, являющегося инициатором и основным исполнителем крупных региональных проектов, вызвало широкий резонанс в общественно-политической мысли страны, а также за её пределами. Весьма примечателен тот факт, что Азербайджанскую Республику знают в мире не только как надежного партнера с огромным экономическим потенциалом, но и как страну, оказывающую серьезную поддержку процессам развития на региональном и международном уровне. Ряд проектов, реализованных в последнее время в развивающихся странах по линии Агентства помощи международному развитию Азербайджанской Республики, при содействии отдельных неправительственных организаций, в частности Фонда Гейдара Алиева, доказывает, что наша республика, будучи сильным экономическим игроком региона, становится также актором глобальной значимости.

Достижения в сфере экономики, являются важными предпосылками как социального и культурного развития страны, так и нравственного совершенствования общества; широко распространённое в недавнем прошлом изречение «есть хлеб - будет и песня», довольно точно выражало эту истину. Тем не менее, концентрация внимания, на экономических проблемах, переключение общественного мнения исключительно к материальным факторам, пренебрежение духовными факторами, могут привести к очень серьезным негативным последствиям. Учреждение в последнее время в стране ряда новых социальных институтов, таких как общество «Знание», Международный Центр Мультикультурализма, служит

духовному прогрессу, развитию общественной, в том числе и политической мысли, политической культуры, имеет цель предупредить риски и угрозы, связанные с дисбалансом социально-экономического и духовного развития общества. И весьма примечательно, что все эти архисложные проблемы стали предметом дискуссий вокруг «круглого стола».

Есть ещё одна, не менее сложная грань вопроса. Экономические кризисы, разразившиеся и охватившие мир в последнее десятилетие, разгул терроризма, распространение массовых заболеваний, неподдающихся лечению, эрозия ценностей, веками обеспечивавших идентичность в обществе, преемственность поколений, беспечность в отношении к урокам истории поражают всё новые и новые риски и угрозы как для национальной и региональной, так и для международной безопасности.

Общественные науки, медиа не только не проявляют должной активности и не выступают генераторами новых идей, способных предложить пути решения подобных проблем, а наоборот, во многих случаях даже «подливают масла в огонь». В качестве примера можно вспомнить концепцию, о неизбежности столкновения цивилизаций, широко распространённую на Западе. Правда, ни одно государство пока не объявило о принятии этой концепции за основу своей политической стратегии. Однако, процессы, происходящие на международной арене в последние годы, наглядно демонстрируют приверженность определённых политических сил Запада к этой идее. Другим примером могли бы послужить широкое распространение во многих развитых странах фактов нетерпимости по отношению к мигрантам, в особенности, к людям, принадлежащим к исламской конфессии. Иногда даже от лидеров ведущих государств, которые непосредственно несут ответственность за международную безопасность, поступают заявления, пропагандирующие недоверие к ценностям и взглядам, составляющим идейно-нравственную основу того относительно спокойного развития мира, что наблюдалось за весь длительный период после второй мировой войны. К той же категории можно отнести также и утверждение о крахе мультикультурализма в Европе.

Отмеченная ситуация, обуславливает необходимость инициирования действий, в русле поддержания тех идейно-нравственных оснований, на которых зиждется современный мировой порядок. Азербайджан, обладающий широким спектром возможностей экономического воздействия, в наши дни превращается также в актор, способный повлиять на глобальную идеологическую и духовную ситуацию, на оздоровление

политической атмосферы в мире в целом. Президент Республики Ильхам Алиев придает большое значение укреплению межкультурной коммуникации и международному культурному обмену, усилению межкультурного диалога. Организация и проведение в Баку ежегодного Международного Гуманитарного Форума с участием влиятельных политиков из разных уголков мира, лауреатов Нобелевской премии, ученых и общественных деятелей, уникальные гуманитарные проекты, осуществляемые Фондом Гейдара Алиева под руководством его президента, посла доброй воли ЮНЕСКО и ИСЕСКО, депутата Милли Меджлиса Мехрибан Алиевой, представили Азербайджан как край толерантности, культурного многообразия. И всё это, в свою очередь, служит целям обеспечения благоприятных международных условий для национальной безопасности и устойчивого развития страны. Нет необходимости доказывать, то, что невозможна безопасность нации и государства в мире, полном риска и угроз.

Считаю, что проведение подобного обсуждения за «круглым столом» является шагом в направлении достижения указанных задач и будет целесообразно его продолжить. На днях в печати было объявлено о том, что в рамках 69-й сессии министров Генеральной Ассамблеи ООН, на ежегодном заседании Группы друзей Альянса Цивилизаций, принято решение о проведении в 2016 году VII Глобального Форума Альянса Цивилизаций в Баку. Дискуссия за «Круглым столом», о чем шла речь, может послужит также удобной платформой для подготовки к этому форуму.

Аликрам Абдуллаев,
профессор, проректор Академии государственного управления
при Президенте Азербайджанской Республики

«Yeni Azərbaycan» - 17.10.2014

Information about the first round table organized by the State Counsellor's Service

The round table on «Socio-Economic and Spiritual Development in Harmony in Present-day Azerbaijan», which was attended by local and foreign experts, is one of the most significant events in the cultural life of our country. Attention focused on pressing issues of the day, such as the cultural growth that is happening in tandem with the country's dynamic economic development, and spiritual enrichment, in particular the creation of an atmosphere of tolerance and multiculturalism in society. It won't come as a surprise to anyone that Azerbaijan's dynamic economic development, its role in initiating and executing major regional projects and its establishment as the leading economic centre in the South Caucasus prompt a significant reaction both at home and abroad. It is very pleasing that the Azerbaijan Republic is known not only as a reliable partner with huge economic potential but as a country promoting genuine development at the international level.

Projects conducted in developing countries through the recently established Azerbaijan International Development Agency, with the assistance of non-governmental organizations such as the Heydar Aliyev Foundation, show that our republic is not only a strong, regional economic player but an actor of global importance.

There is no doubting the importance of these economic achievements for social and cultural development and spiritual enlightenment. This is illustrated by a proverb that's become popular recently – «Where there's meat, there's music too.» However, the full concentration of public opinion, public attention on economic problems, absorption in material factors and disregard for the spiritual, can have very serious consequences.

The recent establishment of new institutions in the country – the Knowledge Foundation, the Multiculturalism Centre – targets the development of spiritual progress, public opinion, including political opinion, and political culture and should avert the risks by balancing the socio-economic and spiritual development of our society. The gradual development of these spheres is laudable and will be a topic of discussion at the round table.

There is one more complex aspect to this matter. The economic crises that

have gripped the whole world in recent decades, the increase in terrorism that keeps people around the world on edge, the spread of mass infections for which no treatment has yet been found, disregard for centuries-old human values that create unity and ensure continuity down the generations, and a careless attitude towards the bitter lessons of history create new risks and threats to national, regional and international security.

Social sciences and mass media are not only failing to take the necessary action to tackle these problems and to put forward effective ideas and advice, but in many cases are even adding fuel to the flames. An example is the concept, widespread in public opinion in the West, that with the end of the Cold War a clash of civilizations is inevitable. True, no state has announced that it is basing its political strategy on this concept. However, what has been happening in the international arena in recent years is a clear illustration of the concept. Widespread instances of intolerance of Muslims and of migrants who are used as cheap labour in many developed countries can be seen as an example. Sometimes even the leaders of centres of power, which bear responsibility for international security, make statements promoting a lack of trust in the values and views that have constituted the moral and ideological foundation for the peaceful development of the world since World War II. One such statement is the view that multiculturalism in Europe has not lived up to expectations and has failed.

The situations mentioned give Azerbaijan, with its broad potential for economic leverage, the opportunity to seek to influence the global ideological and spiritual situation, and we can say with certainty that today our country is becoming an actor able to exert significant influence on the spiritual atmosphere in the world. The President of the Republic, Ilham Aliyev, lends great significance to the strengthening of intercultural communications and international cultural exchange, the reinforcement of intercultural dialogue and the organization of the International Humanitarian Forum, attended by highly influential politicians from around the world, Nobel Prize winners, scholars and public figures. The creation of the Baku International Centre for Multiculturalism and its work, the unique humanitarian projects of the Heydar Aliyev Foundation, carried out on the world stage by its leader, UNESCO and ISESCO Goodwill Ambassador, Deputy Mehriban Aliyeva, present Azerbaijan as a tolerant country, with many cultural facets. In turn, this helps to achieve the goals of ensuring favourable international conditions for national security and continuous development. There is no need to show that in a region full of risk and danger, in a dangerous world, it is simply impossible to have a secure state and a secure national life.

I think that holding such discussions at a round table is a successful step towards the same goal and should be continued. It was reported in the press that during the 69th Session of the UN General Assembly the annual meeting of the Group of Friends of the Alliance of Civilizations took a decision to hold the Seventh Global Forum of the UN Alliance of Civilizations in Baku in 2016. The discussions at the round table may be very beneficial as preparation of the platform for the forum.

Professor Alikram Abdullayev, prorector of the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Azerbaijan

«Yeni Azərbaycan» - 17.10.2014

Çapa imzalanıb: 30.03.2015. Format: 60x84 1/16. Tiraj: 1000 nüsxə.
"Mütərcim" TM-də çap olunmuşdur.
Bakı, Rəsul Rza, 125, tel. 596 21 44, e-mail: mutarjim@mail.ru



№ 2015
310



BAKI BEYNƏLXALQ
MULTIKULTURALİZM MƏRKƏZİ
BAKU INTERNATIONAL MULTICULTURALISM CENTRE

Ünvan: Bakı, Azərbaycan, AZ1001, İstiqlaliyyət küçəsi 31,
Tel.: +994 12 505 51 07; Faks: +994 12 505 51 08
www.multikulturalizm.gov.az; e-mail: info@multikulturalizm.gov.az

Адрес: Баку, Азербайджан, AZ1001, ул. Истиглалият 31,
Тел.: +994 12 505 51 07; Факс: +994 12 505 51 08
www.multikulturalizm.gov.az; e-mail: info@multikulturalizm.gov.az

Address: AZ1001, 31 Istiglalyyat str., Baku, Azerbaijan
Tel.: +994 12 505 51 07; Fax: +994 12 505 51 08
www.multikulturalizm.gov.az; e-mail: info@multikulturalizm.gov.az

101457